ЧИГИТ ЭКИШГА ҲАММА НАРСА ТАХТ БЎЛСИН!

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 49 (4765).

10 МАРТ

ШАНБА

1973 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

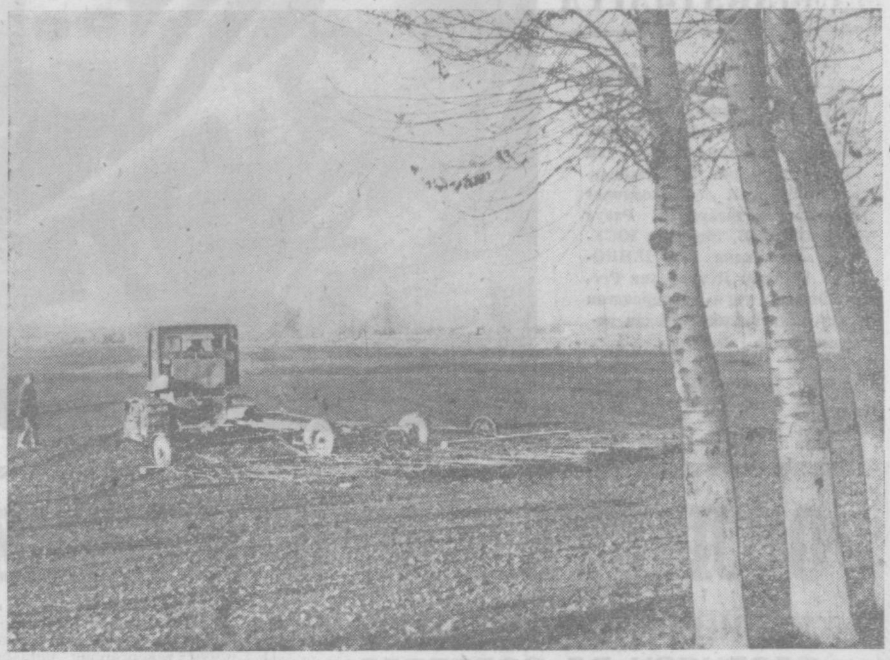

МЕХАНИЗАТОРЛАР ЕНГ ШИМАРДИ

✦ БАҲОР КЕЛДИ. Дала ишлари бошланиб кетди. Зиммага юксак мажбурият олиб, «оқ олтин»дан мўл ҳосил етиштириш учун енг шимарган деҳқонлар кундан-кунга иш унумини кучайтириб, чигит экишга тайёргарлик кўрмоқдалар. Ариқ-зовурларни тозалаш ишлари авжига чиқди. Механизаторлар тракторларини далага чиқариб, экин экиладиган майдонларни текислашни тезкорлик билан олиб бормоқдалар. Тупроқда кўпроқ нам тўплаб, кафтдек текисланган ерларга уруғ ташлаймиз, деяётган механизаторлар ишни икки сменада олиб бормоқдалар. Суратда: Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг 1-бригадасида тракторчи Ким Петр иш устида.

А. Абалян фотоси.

ЯНГИ ҲОСИЛГА ЗАМИН

Бекобод районидаги Ойбек номли совхозининг 1-бўлим деҳқонлари шонли тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида мавжуд 540 гектар ернинг ҳар гектаридан 32 центнердан «оқ олтин» етиштириш ниятида баҳорги экиш мавсумига қизғин тайёргарлик кўряптилар.

Суғориш шоҳобчаларини тозалаш, қишлоқ хўжалик техникаларини ремонт қилиш, шудгорланган майдонларга маҳаллий ўғит чиқариш, ер текислаш сингари ишларини жадал суръатлар билан олиб бораяптилар. Шу кунгача далага 622 тонна маҳаллий ўғит чиқарилди. Бўлимнинг Жўра Бердиев, Нурмурод Нуралиев, Суннат Бобоев каби ўртоқлар етакчилик қилаётган бригадаларда далага ўғит чиқариш ишлари айниқса қизғин. Совхозда энг илғор ҳисобланган Нурмурод Нуралиев раҳбарлик қилаётган бригада пахтакорлари 1973 йилда ҳосилдорликни гектар бошига 38—40 центнерга етказишга қатъий қарор қилганлар. Шунингдек, Ленин орденли Валами Тўхтабоев ва Ҳурмат белгиси орденли Ўтан Қаршибоев етакчилик қилаётган бригада далаларида ҳам кўкламга тайёргарлик ишлари авж олаяпти.

Ш. НУРАЛИЕВ.

Юқори Чирчиқ районидаги „Коммуна" колхози ғаллакорларининг 1973 йилги социалистик мажбуриятлари ва белгилаган тадбирлари

Колхозимизда ғаллачилик соҳаси салмоқли ўрин тутади. Деҳқонларимиз комплекс механизацияни жорий этиб, фан муваффақиятлари ва илғор тажрибаларни қўллаб, ғалла етиштиришни йил сайин кўпайтириб бормоқдалар. Ўтган беш йилликда колхоз пландаги 5444 тонна ўрнига давлатга 7582 тонна ғалла сотдилар. Оби-ҳаво ноқулай келган 1972 йилда ҳам хўжалигимиз давлатга 825 тонна ёки пландагидан 35 тонна кўп ғалла етказиб бердилар.

Колхозимиз ғаллакорлари КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «1973 йилда дон ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш учун қишлоқ хўжалик ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини авж олдириш тўғрисида»ги қароридан руҳланиб, беш йилликнинг учинчи йилида ҳар гектар ердан олинадиган ғалла ҳосилини 15 центнерга етказиш, планда белгиланган 2170 тонна ўрнига 3100 тонна ғалла етиштириш, давлатга 720 тонна ўрнига 1100 тонна дон сотишга қарор қилдилар.

Бизнинг ғалла майдонларимиз баҳорикор ерларга жойлашганлиги туфайли, юқори ҳосил етиштириш учун алоҳида ғайрат кўрсатиб ишлашга тўғри келади. Кузда 1584 гектар ерга дон экилган эди. Бу йил баҳорда эса 466 гектар ерга, шу жумладан 76 гектар янгидан ўзлаштирилган ерга дон экиш кўзда тутилмоқда.

Ғаллачилик бригадалари етарли техника ва ишчи кучлари билан таъминланган. Хўжаликдаги мавжуд 12 та ҳайдов трактори, 50 комплект борона, 8 та дон экиш сеялкаси ва бошқа қишлоқ хўжалик техникалари тахт қилиб қўйилди. 20 апрелга қадар хўжаликдаги мавжуд 8 та ғалла ўриш комбайнларини тўла ремонтдан чиқарамиз.

Тупроқнинг юза қатлами етилиши билан кузги дон экинларини бороналашни бошлаймиз. 1500 гектар ердаги ғаллани минерал ва маҳаллий ўғитлар билан озиқлантирамиз. Сийрак униб чиққан майдонларга қайта экамиз. 700 гектарга яқин майдондаги донни ёғин-сочин сувларидан фойдаланиб, суғоришни ташкил қиламиз. Ғалла экинларини парвариш қилишдаги барча ишларни агротехника муддатларида пухта ўтказамиз.

Ғалла етиштиришда ўрим-йиғимни аниқ ва пухта ташкил қилиш жуда катта аҳамиятга эгадир. Ўрим-йиғим бошлангунга қадар механизациялаштирилган хирмонларни, дон қабул қилиш пунктларини тахт қилиб қўямиз. Хўжалигимиздаги 4 дона «ОВП-20» ва «ОС-4,5» маркали дон тозалайдиган агрегатлардан унумли фойдаланамиз. Ғалла ўриш кунларида комбайнларнинг узлуксиз ишлашини таъминлаймиз.

Ғалла ташишда 13 та автомашина ишлайди. Комбайнларнинг ҳаммаси юқори малакали механизаторлар билан таъминланган. Бутун техникага махсус ремонт бригадаси хизмат кўрсатади. Донни йиғиб олиш ва ташишда нобудгарчиликка йўл қўймаслик учун барча чораларни кўрамиз.

Партия ва комсомол ташкилоти активлари, халқ контроли группаси назоратчилари ўрим-йиғим ишларининг намунали йўлга қўйилишига ёрдам берадилар ва назорат қилиб турадилар. Ўтган йиллардаги тажрибалардан бизга шу нарса маълумки, агар комбайн экипажи яхши тайёргарлик кўрган бўлса, ҳар куни бир комбайн билан 12 гектаргача майдондаги ғаллани ўриш мумкин. Ана шу усулда иш олиб бориб биз ғалла ўримини қисқа муддатда, 16—18 иш кунида бажарамиз.

Дала меҳнаткашларига зарур маданий-маиший шароитлар яратиб берилади.

Колхоз правлениеси, партия ташкилоти, касаба союз ва комсомол ташкилотлари ўзаро социалистик мусобақани кенг авж олдириш учун бир қатор тадбирларни ишлаб чиқди. Ҳар беш кунда мусобақага якун ясалади. Мусобақа ғолибларига кўчма Қизил байроқ ва қимматбаҳо мукофотлар берилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг «Республика колхоз ва совхозларида ғалла етиштиришни янада кўпайтириш тўғрисида»ги қарорида баҳорикор ерларда ғалла етиштирадиган хўжаликларда деҳқончилик маданиятини ошириш, ғалла экинларини парвариш қилишнинг прогрессив усулларини жорий этиш ва ўғитлардан унумли фойдаланиш зарурлиги қайд қилинган. Бу қарорда шунингдек ғалла экинлари касалликлари ва бегона ўтларга қарши курашни кучайтириб, ғалла экинларидан барқарор юқори ҳосил олиш зарурлиги кўрсатилган. Биз ўз ишимизни ана шу қарор асосида ташкил қиламиз. Мўл дон ҳосили етиштириш колхоз экономикасини мустаҳкамлашга, колхозчиларнинг моддий турмуши ва маданий даражасини оширишга имкон беради.

Бу социалистик мажбурият ва тадбирлар колхоз умумий мажлисида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

БЕШ ЙИЛЛИК ИЛҒОРЛАРИ

БАХТИЕР ЗОКИРОВ «Узбексельмаш» заводининг энг илғор токарларидан. Республика илғор тўқимачиларининг ҳамда А. Девятованинг ватанпарварлик ташаббусига қўшилган бу меҳнатсевар йигит ҳамкасблари билан самарали меҳнат қилиб, нормасини доимо зиёдаси билан адо этиб келмоқда. Суратда: 1. Б. Зокиров. (юқорида) 2. Янгигина тайёр бўлган кўрак чувиш машиналари.

В. Сироткин фотоси.

ЗАВОДНИНГ ИККИНЧИ НАВБАТИ ҲАМ МУДДАТИДАН АВВАЛ

ОЛМАЛИҚ, 9 март. (ЎзТАГ). Партия- хўжалик активининг бугун бу ерда бўлиб ўтган йиғилиши шаҳар партия ташкилотининг Олмалиқ химия заводи иккинчи навбати қурилишини жадаллаштириш вазифаларига бағишланди.

Олмалиқ химия заводининг биринчи навбати бундан атиги бир йил аввал ишга туширилган эди. Энди унинг иккинчи навбати қурилиши беш йилликнинг зарбдор қурилиши бўлиб қолди. Улкан химиянинг янги корхонаси қурувчилари ва монтажчилари қишлоқ хўжалигига тезроқ юқори сифатли минерал ўғит етказиб берувчи бу заводни белгиланган муддатидан 13 ой аввал ишга туширишга бел боғлаганлар.

Актив йиғилишида Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари В. М. Муҳамедов доклад қилди.

Докладчи ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар заводнинг иккинчи навбати республиканинг ривожланиб бораётган қишлоқ хўжалигига ҳар йили бир неча юз минг тонна донадор минерал ўғит етказиб беришини таъкидладилар. Қурилиш майдонига ҳозирнинг ўзидаёқ мамлакатнинг ҳамма томонларидан асбоб-ускуналар келиб турибди. Қурувчиларнинг мавжуд резервларини сафарбар этиш қурилиш ишларини жадаллаштириш имконини беради.

Йиғилиш қатнашчилари қабул қилган резолюцияда қурувчиларнинг оширилган мажбурияти таъкидланди: заводнинг иккинчи навбати шу йилнинг 30 ноябрида маҳсулот бера бошлайди.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзолигига кандидат. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Йиғилишда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов қатнашди.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ҒАЛЛА ВА БЕДА ЭКИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1973 ЙИЛ 9 МАРТГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — ғалла экилган майдон (гектар ҳисобида), иккинчи стун — планга нисбатан процент ҳисобида, учинчи стун — беда экилган майдон (гектар ҳисобида), тўртинчи стун — планга нисбатан процент ҳисобида.

Ўрта Чирчиқ	4.679	100,0	55	4,2
Янгийўл	2.007	88,0	357	20,5
Бекобод	2.014	82,4	852	64,5
Юқори Чирчиқ	3.307	82,0	665	43,0
Оҳангарон	894	80,0	120	8,3
Бўка	594	78,4	413	31,5
Пискент	622	71,0	140	12,0
Бўстонлиқ	886	46,2	—	—
Оққўрғон	—	—	834	32,1
Калинин	—	—	283	31,8
Оржоникидзе	—	—	82	20,5
Область бўйича:	15.887	84,7	3.801	24,2

ЎҒИТНИ ИСРОФ ҚИЛИШ—ЖИНОЯТ

ОБЛАСТЬ ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» РЕЙДИ

Қўлимизда икки хил ҳужжат турибди. Улардан бирида келтирилган рақамлар кишини қувонтиради. Шу билан бирга минерал ўғит ишлаб чиқарган саноат ходимларига миннатдорчилик туйғулари акс этиб турипти. Иккинчисида эса нолиш, ачиниш, аттанг, деган сўзлар ўрин олган.

Биринчи ҳужжатда айтилишича, бир килограмм азот сарфлаб 18 килограммдан пахта олинган. Иккинчи ҳужжатда эса сарфланган азотнинг миқдори юқоридагича бўлса ҳам ҳосилнинг чўғи унинг ярмисича. Нега шундай бўлиб қолган. Униси ҳам, буниси ҳам бир корхонада тайёрланган минерал ўғитни ишлатган-ку.

Бунинг сабаби бор. Халқимизда уқувсиз чавандоз от чополмаса узанги айбдор дейди, деган ибора юради. Ҳақиқатан ҳам пичоқнинг яхши кесиши уни ишлатишга, ишлатадиган одамнинг уддабурронлигига боғлиқ. Ўғитни ишлатишда ҳам ақл-идрок, уни қимматига етабилиш, вақтида ишлатиш, энг муҳими уни яхши сақлашда қолган.

Баъзи хўжаликларнинг раҳбарлари биз зарур миқдордаги ўғитни қиш ичи тўла-тўкис ташиб олганмиз, агар берилса яна олиб келаверамиз дейдилар-у бу қимматбаҳо ўғитни асрашга, ўз қувватини сақлаб туриши учун зарур тадбирлар кўришга эътибор қилмайдилар. Машина-машина ўғит шифери синган, девори бузилган, бемалол чакка ўтиб ётадиган бостирмаларга тахлаб қўйилади. У қиш ичи ана шундай жойда ётиб, қимматини йўқотмайдими? Балки тоннаси, тоннасича тургандир. Лекин куч бериши сусайиб қолган.

Яқинда Бўка, Ўрта Чирчиқ, Пискент районларидаги кўпгина хўжаликлар текширишдан ўтказилди. Район раҳбарлари билан гаплашсангиз ҳам, колхоз раислари, совхозларнинг директорларидан сўрасангиз ҳам улар ўйлаб ўтирмай, «ҳа, биз ҳамма ўғитни ташиб олганмиз» дейишади. Аммо, қатор хўжаликларда ана шу ўғитнинг , сақланиши қай аҳволда эканлигини кўрсангиз, жуда ҳам ачиниб кетасиз. Аввало шуни айтиш керакки, ўғит сақлайдиган жойлар ана шу мақсадга мослаштирилмаган. Айрим жойларда бостирмалар ярим бузуқ ҳолда ётипти. Баъзи ерларда эса ҳатто ўғит очиқ ерда сақланган. Ҳаводан қанча ёғин ёғса бир томчи ҳам қолмай, шу ўғит устига тушаяпти. Аҳвол шундай экан, минерал ўғитнинг кучи қоладими?

Бўка районидаги Карл Маркс номли колхоз (раиси Ш. Очилов, бош агрономи С. Назаров) ҳосилдорлик жиҳатдан анча паст ўринда туради. Шундай бўлишига қарамай колхоз раҳбарлари минерал ўғитнинг қадр-қимматига етмаётирлар. Янги типда қурилган омбор бўлишига қарамай, кузда ремонт қилиб қўйилмаганлиги учун 50 тоннадан ортиқ азот ва фосфор ўғитлари томи ярим очиқ бостирма тагида «сақланмоқда». Ахир, колхоз раиси, бош агрономи ўғитнинг бу аҳволда сақланиши колхозга қанча зарар келтиришини наҳотки билмасалар. Шу райондаги Мичурин номли колхозда (раиси А. Иномов, бош агрономи П. Жабборов) ҳам аҳвол бундан бадтар. Гап келганда шуни айтиб ўтиш керакки, Мичурин номли колхоз раҳбарлари йиллик ҳисобот мажлисида ҳосилдорлик паст бўлганлигидан колхозчилар олдида анча қизаришган эди. Бунинг сабаби, бултур ҳам минерал ўғитни сақлашга, ундан оқилона фойдаланишга етарли эътибор қилинмаганида эмасмикан?!

Биз шу райондаги Ҳамза номли колхозда минерал ўғитнинг сақланиши ғоят ёмон аҳволда эканлигини кўриб ажабландик. Район марказидан унча узоқ бўлмаган бу йирик хўжаликда аҳволнинг шундайлиги колхоз раиси, бош агрономига қандай таъсир қилаётган экан? Ахир, улар районда ишнинг кўзини билган раҳбарлардан-ку. Шундай хўжаликда ўғитнинг чакка тагида қолиб исроф бўлаётганлиги кимни ачинтирмайди.

Биз Бўка район партия комитети, район ижроия комитети, район қишлоқ хўжалик бошқармасидаги ўртоқларга бундан ташқари Фрунзе номли, «Ленин йўли» колхозларида ҳам минерал ўғитни сақлашга хўжасизларча муносабатда бўлинаётганлигини айтиб қўймоқчимиз. Улар юқорида номи келтирилган хўжаликларда минерал ўғит қандай сақланаётганлигини кўрган бўлсалар узр, ҳар қалай шу аҳволни уларга айтиб ўтишга тўғри келди.

Ўрта Чирчиқ районидаги текширишдан ўтказилган 16 хўжаликдан 12 тасида минерал ўғитни сақлашга бепарволик билан қаралаётганлиги қайд қилинди. Биз «Партия XXII съезди», Акмал Икромов номли колхозларда шундай аҳволнинг юз берганига жуда ҳам ачиниб кетдик: Ахир бу хўжаликлар илғорлар сафида келарди-ку. Пешқадам колхозларда аҳволнинг шундай бўлиши бошқа жойларда бу ишнинг қандай эканлигини кўрсатиб турмайдими? Минерал ўғитлар бузилиб ётган саройларда, чакка ўтиб ётган дала шийпонларида уйиб ташланган.

Эрта-индин шу минерал ўғитлар ерга солиниши керак. Шу минерал ўғитларга ишониб, гектаридан палон центнердан ҳосил берамиз деб айтиляпти. Ахир, деҳқонлар жуда яхши биладилар, тер тўкиб меҳнат қилингани билан ерларимизга етарли миқдорда минерал ўғит солинмаса мўлжалдаги ҳосилни олиб бўлмайди-ку. Нега бўлмаса хўжалик раҳбарлари ана шу колхоз пулига, демак колхозчиларнинг пешана тери тўкиб ишлаган пуллари эвазига келтирилган минерал ўғитни ўз қимматини йўқотмаган ҳолда сақлашга панжа орасидан қарайдилар. Бунинг устига райондаги Энгельс номли, Ленин номли колхозларда, ўқув-тажриба хўжалиги ҳисобланган Киров номли совхозда минерал ўғит инструкцияга хилоф равишда заҳарли моддалар билан бир ерда сақланаётир. Тонна-тонна ўғитларнинг ана шундай жойларда тахлаб қўйилганлиги кишини яна шунинг учун ҳам ачинтирадики, юқорида номлари тилга олинган хўжаликларда яхши қурилган бинолар бўлмаганда эди, ёки шундай бинолар қуришга бу хўжаликларнинг қурби етмаганда эди майли эди. Аслида эса деҳқонлар бойлигини кўпайтираётган хўжаликларни иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланишида катта роль ўйнаётган минерал ўғит бу хилда исроф бўлишига йўл қўйилаётганлиги уларнинг ўз масъулиятларини мутлақо ҳис этмаётганликларини кўрсатади.

Пискент районидаги айрим хўжаликларда ҳам ана шундай аҳвол юз бермоқда. Тельман номли, Охунбобоев номли, Свердлов номли колхозлар бунга мисол бўла олади.

Текширишдан ўтказилган жуда кўп хўжаликларда санитария ва ёнғинга қарши тадбирлар кўриб қўйилмаган. Минерал ўғит ва химиявий моддалар сақланадиган жойда махсус инструкциялар, улардан фойдаланишни кўрсатувчи плакатлар осиб қўйилмаган. Минерал ўғит омборлари қўриқланмайди. Натижада уларнинг маълум қисми йўқолиб кетмоқда.

Район қишлоқ хўжалик бошқармалари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари минерал ўғитларни кўз қорачиғидек сақланишига жиддий эътибор беришлари, мўл ҳосил етиштиришнинг асосий омилларидан бўлган бу бойликнинг нобуд бўлишига, ўз қимматини йўқотишига йўл қўйилмаслик тадбирларини кўришлари керак.

СССР халқ контроли комитети минерал ўғитни сақлаш, жўнатишни, яхши йўлга қўйиш тўғрисида зарур бўлган ҳамма тадбирларни кўриб келмоқда. Халқ контроли постлари, группалари ана шу тадбирларни амалга ошириш учун айниқса зийрик бўлишлари, ўз вазифаларига жонкуярлик билан қарашлари зарур.

Биз минерал ўғитлар қандай сақланаётганлиги тўғрисида областимиздаги учта районнинг айрим хўжаликларидан мисоллар келтирдик. Текшириб кўрилса бу соҳада бундан ҳам кўпроқ камчиликларни топиш мумкин. Ана шу камчиликларнинг содир бўлмаслиги учун ҳозирги пайтда минерал ўғит сақланадиган омборларнинг томини тезроқ яхшилаб бекитилиши, уларнинг ҳамма вақт назорат қилиб турилиши ташкил этилиши, бир грамм минерал ўғитнинг ҳам йўқолишига йўл қўйилмаслиги зарур.

Е. КИРИЛЛИН,
область халқ контроли комитети раисининг ўринбосари.
С. МАҲКАМОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

— Тезроқ бўл, раис келиб қолади...
— Намунча қўрқасан, у ўғитни шу ердалигини билармиди?

А. ХОЛИҚОВ чизган расм.

СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАРГА

ТЎҚҚИЗИНЧИ беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида Тошкент кабель заводининг меҳнатсевар коллективи дўст социалистик мамлакатларга ҳам кўплаб маҳсулот жўнатишмоқда. Суратда: корхонанинг зарбдор ишчиларидан Расул ИБРОҲИМОВ, Мирвали ЮСУПОВ ва Лидия САВЧЕНКОЛАР Вьетнам Демократик Республикаси учун тайёрланган маҳсулот сифатини кўздан кечирмоқдалар.

*

АНГРЕНДАН ХАБАРЛАР

НУРЧИЛАР ҲИММАТИ

АНГРЕН район электр тармоқлари республика корхонаси коллективи зиммасига юклатилган вазифани сидқидилдан бажармоқда. Ўзаро социалистик мусобақа асосида ишлаётган энергетиклар халқ хўжалигининг турли тармоқларини ҳаётбахш нур билан бир меъёрда таъминлаб туришибди. Давлат планларини муттасил ортиғи билан адо этмоқдалар. Ўтган йили электр энергияси етказиб бериш топшириғи зиёдаси билан адо этилди. Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министрлиги корхоналари коллективлари ўртасидаги ўзаро социалистик мусобақада учинчи ўринни эгаллаган коллективга «Газ-51» автомашинаси ва пул мукофоти берилди.

Энергетиклар тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йилида ҳам самарали ишлашга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Шу мақсадда социалистик мусобақани авж олдиришяпти, завод-фабрикалар, қурилишлар, меҳнаткашлар турар-жойларини электр энергияси билан бир меёрда таъминлаб турибдилар.

РЕМОНТЧИЛАР ҒАЙРАТИ

Шаҳардаги автомобиль ремонти заводи Кременчуг автомобиль заводи маркаси билан чиқарилган юк машиналарини капитал ремонт қилувчи Ўзбекистонда ягона корхона ҳисобланади. Республикамизнинг барча областларидан ана шундай маркадаги машиналар келтирилиб, корхонада қайтадан тикланмоқда. Ремонтчилар хизматидан мамлакатимиз автомобиль транспорти корхоналари коллективлари ҳам баҳраманд бўлмоқдалар. Яқинда бу ерда Саратовдан келтирилган ўнлаб юк машиналари қайта тикланиб, буюртмачилар ихтиёрига юборилди. Ҳозир заводда Владивостокдан юборилган 7 та автомашина капитал ремонтдан чиқарилди.

Ремонтчилар тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида юксак марраларни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Улар давлат планини муддатидан илгари бажариш ва қўшимча ўнларча минг сўмлик ремонт ишларини бажариш юзасидан зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажариш учун фидокорлик кўрсатмоқдалар.

БИНОКОРЛАР ПРОФИЛАКТОРИЙСИ

«Узбекшахтострой» трестига қарашли профилакторийда бинокорлар соғлиғини мустаҳкамлаш борасида катта ишлар амалга оширилмоқда. Бу тиббий муассасада замонавий медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозланган турли кабинетлар бор. Тажрибали медицина ходимлари қурувчилар саломатлигини яхшилаш йўлида барча билим ва тажрибаларини ишга солмоқда. Профилакторийда ҳар ойда касаба союз комитети йўлланмаси билан бепул ва имтиёзли йўлланмалар билан юз бинокор, инженер-техник ходимлар дам олмоқда.

Ф. ПЕТРОВ.

ЖАҲОН ЯНГИЛИКЛАРИ

ВДРДА ТИНЧ МЕҲНАТ

ХАНОЙ. ТАСС мухбири Б. Бубнов хабар беради: бомбалардан қолган чуқурлар тўлдириб қўйилди, вайрон қилинган иморатларнинг қолдиқлари йиғиштириб олинди. Шу иморатлар ўрнида муваққат уй-жойлар қад кўтармоқда.

АҚШнинг осмон қароқчилари Вьетнам Демократик Республикасида из қолдирган жойларнинг ҳаммасида ҳозир мана шу манзарани кўриш мумкин.

Ханой қурилиш бошқармаси шу йилнинг биринчи кварталида Кхамтхиен кўчаси районида ҳаммаси бўлиб 20 минг квадрат метр саҳнга эга бўлган вақтинча уй-жой бинолари қуриб беради. Кўп оилалар ҳозир бошпанали бўлиб қолди.

Тўқимачилар шаҳри бўлган Намдинда саноат корхоналари тикланмоқда ва янгилари қурилмоқда. Лекин шу билан бир вақтда шу шаҳарда 45 минг квадрат метр уй-жой майдони ҳам фойдаланишга топширилди. Вилоятдаги қишлоқ хўжалик уездларининг аҳолиси маъмурий марказга тажрибали дурадгорлар ва бинокорларни юборди. Улар бомбардимон оқибатларини тугатишда аҳолига кўмаклашмоқдалар.

Тинчлик тикланганидан бери ўтган вақт ичида ВДРда қурилиш материаллари ишлаб чиқариладиган ва уруш йилларида вайрон қилинган жамики корхоналарнинг ярмига яқини қайта тикланиб бўлинди. Шу корхоналар қурилишбоп тош, ғишт, черепица чиқаришни яна бошлаб юборди.

Ханой ёнидаги Тилиемда жойлашган ғишт заводи ишлаб чиқаришни 45 кун ичида батамом тиклаб олди ва ҳозирнинг ўзидаёқ урушдан олдинги даражага эришди.

Ўтга чидайдиган ғишт ишлаб чиқарувчи Донгчиеу корхонаси (Хайхинг вилояти) февраль ойида 800 минг дона ғишт тайёрлаб берди ва март ойидаёқ урушдан олдинги ишлаб чиқариш даражасига етиб олиш мажбуриятини зиммасига олди.

Тош тайёрлаб бераётган карьерлар бу йил мамлакатга 1972 йилдагига нисбатан уч баравар кўп қурилиш материали беради.

ВДРда малакали бинокор кадрлар тайёрлашга катта эътибор берилмоқда. Хоабинь вилоятининг ўзидагина бу йил 600 бинокор—техник тайёрланади.

Қурилиш ишларида ёшлар кенг қатнашаётганлиги ҳозирги Вьетнамнинг характерли белгиси бўлиб қолди.

Хазянг вилоятида ёшларнинг кучи билан узунлиги 75 километр «буюк ғалаба йўли» қурилмоқда. Бу йўл вилоятнинг маъмурий марказини уезд маркази Бакме билан туташтиради. Бу йўл қурилишида бир мингга яқин йигит-қиз кўнгилли бўлиб ишламоқда.

Ханой меҳнаткаш ёшлар иттифоқининг шаҳар комитети ёшларнинг кўнгилли бригадалар сафига киришга, капитал қурилишнинг қийин вазифаларини бажаришни ўз зиммаларига олишга ва замонавий қурилиш техникасини эгаллашга чақирди.

ХАЛҚ БИРЛИГИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

Чили Коммунистик партиясининг органи «Сигло» газетаси мамлакатда 4 мартда ўтказилган парламент сайлови якунларига бағишланган редакцион мақолани «Халқнинг катта ғалабаси» деган сарлавҳа остида босиб чиқарди. Овоз бериш натижалари, деб ёзади газета, халқ бирлигининг позицияси мустаҳкамлигини, меҳнаткашлар оммасиға чуқур таъсир ўтказаётганлигини яққол кўрсатди. Халқ бирлигининг парламентдаги вакиллари кўпайганлиги шак-шубҳасиз ва конкрет ғалаба бўлди. «Сайловдаги муваффақият,— деб ёзади «Сигло» газетаси,— олға бориш учун, аҳолини халқ бирлиги теварагида ва Чили манфаатларини кўзлаб ўтказиладиган революцион ўзгаришлар программаси теварагида жипслаштирмоқ учун янги куч беради.

Аргентинадаги «Опиньон» газетаси, овоз бериш натижалари Халқ бирлиги сиёсатини Чили халқи маъқуллаганлигини яққол кўрсатди, деб ёзмоқда. «Кларин» ва «Насьон» газеталари, сайлов натижасида ҳукумат коалицияси ўз позицияларини анча мустаҳкамлаб олди деб таъкидламоқда.

Перудаги «Нуэва кроника» газетаси Халқ бирлигининг сайловдаги муваффақиятини «революциянинг Латин Америкасидаги ғалабаси», деб баҳолади. Чили халқи, дейилади шу газетанинг шарҳларида, социализмни ва ҳукуматни қўллаб-қувватлаётганлигини изҳор қилди.

Уругвай Компартияси Марказий Комитетининг органи «Поулар» газетаси сайлов якунлари тўғрисида фикр юритиб, 1970 йилдаги президент сайловларига нисбатан бу сафар сўл кучлар учун кўпроқ овоз берилди, деб уқтириб кўрсатмоқда.

Халқ бирлиги, деб ёзади «Нью-Йорк таймс» газетаси, парламент сайловида муҳим ғалабани қўлга киритиб, сенатдаги ва депутатлар палатасидаги вакилларини кўпайтиришга муваффақ бўлди.

(ТАСС, 7 март).

ЯНГИ БЮДЖЕТ ЛОЙИҲАСИ

ЛОНДОН. (ТАСС). Англия молия министри А. Барбер 1 апрелдан бошланадиган 1973/74 молия йили учун мамлакат бюджети лойиҳасини парламент муҳокамасига тақдим этди.

Янги бюджет лойиҳаси инглизларнинг камбағалларини тағин ҳам кўпроқ камбағал қилган, бойларининг давлатини тағин ҳам кўпроқ оширган консерваторлар ҳукуматининг бундан олдинги бюджетларидан унчалик фарқ қилмайди. Жумладан, бюджетда кампаниялар учун катта имтиёзлар бериш, 1 апрелдан бошлаб молларга янги солиқ солишни жорий қилиш кўзда тутилади. Бу янги солиқ нархларни ошириб юбориши муқаррар.

Консерваторлар ҳукуматининг янги бюджет лойиҳаси кам ҳақ олаётган меҳнаткашлар ва пенсионерлар аҳволини яхшилашдан дарак бермайди, аммо ҳарбий мақсадлар учун қилинадиган харажатларни кўпайтиришни кўзда тутади.

ИҚРОР БЎЛДИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). АҚШнинг марказий разведка бошқармаси полициячиларга одамларнинг пайига тушиб пойлаб юриш, пинҳоний эшитиб турадиган аппаратлар ўрнатиш ва «разведка маълумотлари» тўплашни ўргатиш билан шуғулланмоқда. Марказий разведка бошқармасининг янги директори Ж. Шлезингер вакиллар палатасининг ҳукумат органлари фаолиятини текширувчи комиссияси раиси номига йўлланган мактубида буни тан олишга мажбур бўлди. Шлезингер, бундан буён полициячиларга жосуслик йўлларини ўргатиш ишлари... «фақат менинг рухсатим» билангина ўтказилади, деб ваъда берди.

ГДР миллий халқ армияси қисмлари ва бўлинмалари жанговар қудратини ва тайёргарлигини тинимсиз ошириб бормоқда. Совет Армияси ва бошқа социалистик мамлакатлар армиялари билан ҳамкорликда қўлга киритилган социалистик ҳамдўстлик анъаналарини мустаҳкам ҳимоя қилмоқдалар. Суратда: унтер-офицер Майлах экипажи жанговар машғулот пайтида.

АДН—ТАСС фотоси.

ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА

ҲАРБИЙ ВАТАНПАРВАРЛИК ТАРБИЯСИ ВА СОВЕТЛАР

ЯҚИНДА область ижроия комитети Олмалиқ шаҳри ва Бўстонлиқ районидаги ўрта махсус ўқув юртларида ва умумтаълим мактабларда, шунингдек, корхона ва ташкилотларда ҳарбий ватанпарварлик тарбиясининг йўлга қўйилиши ҳамда бошланғич ҳарбий тайёргарлик машғулотларининг боришини текшириб чиқди. Ижроия комитет Олмалиқ шаҳри ва Бўстонлиқ районида бу борада анчагина ишлар амалга оширилганлигини қайд қилади. Запасдаги офицерлар ва сержантлар составидан ҳарбий раҳбарлар, ўқув пунктлари бошлиқлари лавозимига муносиб кадрлар танлаб олинган. Ҳарбий кабинетлар жиҳозланган. Кўпгина ташкилотлар ва мактабларда ҳарбий таълим машғулотлари уюшқоқлик билан ўтмоқда. Айниқса, 41-ҳунар-техника билим юрти, 14, 15-ўрта мактаблар, Олмалиқ шаҳридаги Қалмоққир кони, шунингдек, Бўстонлиқ районидаги 2, 7-мактабларда ҳарбий таълим яхши йўлга қўйилган.

Лекин армиягача ёшдаги ва армия ёшидаги кадрларни ҳарбий таълимга ўргатиш борасида баъзи нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Хусусан Бўстонлиқ район ижроия комитети бошланғич ҳарбий таълимни талабдагидек назорат остига олмаган. Ўттиздан ортиқ ўрта мактаблардан фақат 14 тасидагина ҳарбий кабинетлар жиҳозланган. Олмалиқ шаҳридаги қатор мактабларда бошланғич ҳарбий-таълим машғулоти олиб борилмаяпти. Марказий ремонт-механика заводи ва «Алмаликсвинецстрой» тресги қошидаги ўқув пунктларида бошланғич ҳарбий таълим машғулотлари ўз вақтида бошланмади.

Ана шуларни ҳисобга олиб, область ижроия комитети Бўстонлиқ район ижроия комитети ҳамда Олмалиқ шаҳар ижроия комитети раҳбарларининг эътиборини ўрта мактабларда, корхона ва ташкилотларда бошланғич ҳарбий тайёргарлик машғулотларининг тўғри йўлга қўйилиши юзасидан қатъий назорат ўрнатиш кераклигига қаратди. Хусусан ўқув пунктларининг фаолиятини яхшилаш, тирлар қуриш, қуроллар сақланадиган кабинетларни ташкил этиш ҳарбий таълим учун зарур бўлган қўлланмалар билан таъминлаш ишлари яхши йўлга қўйилади. Бўстонлиқ район ва Олмалиқ шаҳар ижроия комитетларига бу соҳадаги энг илғор тажрибаларни оммалаштириш учун қатор тадбирлар белгилаш топширилди.

КЎКЛАМГА ҲАММА НАРСА ТАХТ БЎЛСИН

ЯНГИЙЎЛ районининг қатор хўжаликлари кўкламги дала ишларига етарли тайёргарлик кўрмадилар. Кўпгина колхоз ва совхоз далаларида шудгорлаш ишлари сифатсиз бажарилди. 32464 гектар шудгорланган майдоннинг фақат 12,5 минг гектарига суперфосфат берилди, холос. Айниқса, Калинин номли, «Москва», Ниёзов номли колхозларда шудгорлаш вақтида суперфосфат берилмади. Хўжаликларда сув тармоқлари ва коллектор-дренаж тармоқларини тозалаш ва тартибга келтириш ишлари амалга оширилмаяпти. Айниқса, бу ишда қўл кучидан фойдаланиш ортиб кетаяпти. Чигит экиш агрегатлари мавсумга тахт қилиб қўйилмаган. Шунингдек, эртаги сабзавот экиш учун тайёргарлик ишлари суст боряпти. Колхоз ва совхозлар полиэтилен пленкалари билан таъминланмаган.

Область ижроия комитети Янгийўл район колхоз ва совхозларида кўкламги дала ишларига тайёргарлик бўйича тадбирлар қониқарсиз бажарилаётганлигини қайд қилди. Район ижроия комитети ва район қишлоқ хўжалик бошқармаси раҳбарлари зиммасига суғориш тармоқларини тартибга келтириш, техникани кўкламги дала ишларига ҳозирлаш, барча хўжаликларни уруғликлар билан етарли таъминлаш тадбирларини амалга оширишни топширди.

ЕРДАН УНУМЛИ ФОЙДАЛАНАЙЛИК

ОБЛАСТЬ ижроия комитети Калинин районидаги Ҳасанбой қишлоқ Советида ердан фойдаланиш ишлари билан танишиб чиқди. Қишлоқ Совети кейинги йиллар ичида ерлар унумдорлигини ошириш, шунингдек, деҳқончилик маданиятини юксалтириш борасида, бирмунча ишлар қилди. Бунинг натижасида ўтган йили қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг кўпгина тармоқлари бўйича йиллик план ортиғи билан бажарилди. Давлатга картошка, сабзавот, ғалла топшириш кўпайди. Ҳар гектар ердан келадиган даромад ҳам ошди. Хусусан, 1970 йилда бир гектар майдон 1173 сўм даромад берган бўлса, 1972 йилда бу кўрсаткич 1634 сўмни ташкил этди.

Шу билан биргаликда қишлоқ Совети ва унинг ижроия комитети ердан унумли фойдаланишга етарли эътибор бермаяпти. Қишлоқ хўжалик экинлари экиладиган майдонларни сақлаш, уларни парвариш қилишга кам эътибор беріляпти. Натижада кейинги йилларда экин майдонлари асоссиз равишда камайиб кетди. Хусусан, суғориладиган ерлар 19 гектарга камайди. Шу территориядаги Ильич номли колхоз правлениеси ердан фойдаланишда камчиликларга йўл қўяётир. Натижада мавжуд 1273 гектар майдоннинг фақат 877 гектаридангина фойдаланилаяпти, холос.

Буни ҳисобга олиб, область ижроия комитети Ҳасанбой қишлоқ Совети ва унинг ижроия комитетига ердан фойдаланишни мунтазам назорат остига олиш, Ўзбекистон ССРнинг ер тўғрисидаги кодексига риоя қилинган ҳолда тупроқ унумдорлигини мунтазам ошириб бориш, экиладиган майдонлардан рационал фойдаланиш, кўплаб пичан тайёрлаш, суғориш тармоқларини тартибга келтириш қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга конкрет раҳбарлик қилиш вазифаларини юклади.

Шунингдек, Калинин район ижроия комитетига ўз зиммасидаги вазифаларни бажаришда Ҳасанбой қишлоқ советига амалий ёрдам кўрсатиш зарурлиги таъкидлаб ўтилди. Ҳасанбой қишлоқ Совети ва унинг ижроия комитети КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети қарорлари асосида социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириш, аҳоли эътиборини ер фондидан унумли фойдаланишга қаратиши лозим.

РЕСПУБЛИКА илғор тўқимачиларининг ватанпарварлик ташаббусига қўшилган Тошкент сут комбинатининг меҳнатсеварлари шаҳар аҳолиси учун кунига 30 хилдаги сут маҳсулотлари ишлаб чиқармоқдалар. Суратда: сутни қайта ишлаш цехининг илғорларидан (чапдан) Маргарита СТАРИКОВА, Зарифа АЪЗАМХЎЖАЕВА ва Ўктам УСМОНОВАЛАР ўзаро суҳбатлашишмоқда.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

ЧОРВАЧИЛИКДА МУҲИМ РЕЗЕРВ

Кўклам кунлари сутчилик фермаларида ширали, витаминга бой кўк ем-хашак танқислиги сезилади, бу сут соғиб олишга ва бузоқларнинг тез ўсишига салбий таъсир қилади. Ўзбекистон Чорвачилик илмий-тадқиқот институти ва «Красний водопад» хўжалигининг тажрибалари шуни кўрсатадики, область хўжаликларида бундай кўнгилсиз аҳволга йўл қўймаслик учун катта имкониятлар мавжуд. Бунинг учун экинлар орасида сули экиш зарур. Областимиз шароитида, агар сули февраль ойида бошқа экинлар орасига экилса, уни май ойи бошларида ўриб олиш ва чорва молларга едириш мумкин.

Агар сули сут-думбул пайтида ўриб олинса, гектаридан 150—170 центнердан, сал кейинроқ, бошоқлай бошлаганда ўрилса 200—250 центнердан кўк масса олиш мумкин. Бундай сули массаси билан молларни боқишдан ташқари, ундан пичан ғарамлаш ёки силос бостирса ҳам бўлади.

Сули бошқа аралаш экинлардан, масалан, кузги жавдардан фарқ қилади, у озуқа моддаларга анча бой ва чорва моллар уни суйиб ейди. 100 килограмм кўк сули таркибида 19 ем-хашак бирлиги ва 50—60 миллиграмм каротин бор.

«Красний водопад» хўжалигида соғин сигирларни май ойида сули кўк массаси билан боқиб тажриба қилиб кўрилди. Бунда ҳар бир сигирнинг сути кунига бир литрдан ошганлиги ва ферма бўйича ҳар куни 300 литрдан қўшимча сут соғиб олинганлиги аниқланди.

Сулининг яна бир қимматли хусусияти шундаки, сули учун алоҳида майдон ажратиш шарт эмас, уни маккажўхори учун белгиланган майдонларга экиш мумкин. Областимиз шароитида сулини ўриб олгандан кейин яна уч-тўрт ой иссиқ кунлар вақт қоладики, бу давр ичида силос бостириладиган, кечки, серҳосил маккажўхори навлари тўлиқ пишиб етилади.

Сули беда билан аралаштириб экилганда ҳам яхши натижа беради. «Красний водопад» тажриба хўжалигида ҳар йили бедани сули билан қўшиб экилади. Шу усул билан биринчи ўримда, май ойида ва сулининг қайта ўсиши туфайли иккинчи ўримда, июнь ойида қўшимча равишда 200 центнердан кўк масса олинади, ёки бир йиллик беданинг ҳар гектаридан 50 центнердан қўшимча ҳосил олинади. Шундай қилиб, бу хўжалик суғориладиган ерлардан унумли фойдаланишга эришмоқда.

Сули ана шундай қимматли хусусиятларга эга бўлишига қарамасдан айрим хўжаликлар уни экишга етарли эътибор бермаётирлар. Шунинг учун ҳам район қишлоқ хўжалик бошқармалари худди шу кунларда колхозлардаги мавжуд сули уруғларидан тўлиқ фойдаланиш, сулини кўк масса учун экиш ва колхоз-совхозларни келгусида ўз уруғлиги билан таъминлаш тадбирларини кўриши керак. Бунда сулини беда билан қўшиб экишга алоҳида аҳамият бериш зарур. Кўкламда беда билан қўшиб экилган сулини май ойида ўриб олиб, уруғлик тайёрлаш ва бу уруғликни август ойида маккажўхори ва сабзавотдан бўшаган майдонларга экиш мумкин. Август ойида экилган сули тез ўсиши ва куз совуқларига чидамлилиги туфайли, ноябрь ойида ҳам ўсишдан тўхтамайди ва бу даврга келиб ҳар гектар ердан 150 центнердан сифатли ем-хашак беради.

Ёз ойларида экилиб, ҳосили йиғиб олинган сули майдонларидан куз ва қиш ойларида қўй-эчки ва қорамоллар учун яйлов сифатида фойдаланиш ҳам мумкин.

Ҳозир областдаги кўп хўжаликларда сули уруғи камлиги туфайли, сулини эрта кўкламда экиш имконияти чекланганлигини ҳисобга олиб, маккажўхорига арпа қўшиб экишни ташкил қилиш мумкин.

Арпа таркибидаги озуқа моддалар сулиникидан бир оз камдир. 100 килограмм арпа кўк массасида 16 ем-хашак бирлиги ва 2,5 миллиграмм ҳазм бўладиган протеин бор. Арпа ҳозир чорва молларга кўк ҳолида едириш учун Тожикистон ССР ва Совет Иттифоқининг бошқа бир қанча районларида, шунингдек, чет элларда ҳам кўп экилмоқда. Масалан, АҚШда арпадан ем-хашак учун кенг фодаланилади, вилтга қарши кураш тадбирларидан бири сифатида ғўзадан олдин экилади.

Областимиз шароитида сули ва арпани тупроқнинг юза қатлами етилиши биланоқ экишга бошлаш зарур. Экишдан олдин ҳар гектар ерга 450 килограммдан суперфосфат солинади. Ҳар гектар ерга 130—150, уруғлик учун экилганда 100—110 килограммдан уруғлик сарфланади. Экиш дон сеялкаларида ўтказилади. Экиш билан кетма-кет суғориш эгатлари очилади. Эгат оралиғи 120—140 сантиметр бўлиши зарур. Майсалар кўкариб чиқиши билан ҳар гектар ерга 90 килограммдан азот солиб озиқлантирилади.

Ем-хашак етиштиришни комплекс механизациялаштириш ва барча ички резервларни ишга солиш чорва маҳсулотлари етиштириш соҳасида олинган юксак социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажаришга имкон беради.

Г. АЙРАПЕТОВ,
В. УРИЦКИЙ.

КЕЛГУСИ ЙИЛ ҲИСОБИГА

Ўтган хўжалик йилида маҳсулот реализация қилиш давлат планини муддатидан олти кун илгари бажарган шаҳар тикувчилик фабрикаси ишчи-хизматчилари бу йил ҳам юксак марраларни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Улар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, давлат планини 25 декабргача бажариш ва қўшимча 30 минг сўмлик кийим-кечак тикишга аҳд қилганлар. Эндиликда эса эл-юрт олдида берилган ана шу ваъданинг тўла уддасидан чиқиш учун социалистик мусобақа байроғини тобора баланд кўтармоқдалар.

Мусобақада иштирок этаётган аксарият чеварлар белгиланган нормаларни анча зиёдаси билан бажаришга муваффақ бўлишяпти. Тажрибали тикувчилардан Е. Пак, Г. Севастьянова, Н. Васькова, Р. Липке ва бошқалар шулар жумласидандир. Нормасини доим 130 процентга етказиб адо этаётган бу меҳнатсеварлар шу кунларда беш йилликнинг тўртинчи йили ҳисобига маҳсулот бермоқдалар.

О. ҲАЙДАРОВ.

Адабиёт ва санъат

АДОЛАТ ҚАРОР ТОПДИ

(ВЬЕТНАМДА ТИНЧЛИК ЎРНАТИЛГАН КУНГА)

Қуёш бугун Вьетнамда боқиб, кулди адолат,
Қаро булут, туманни, кўкдан сурди адолат.

Разолатга қарши халқ курашди жон борича,
Ёмонликлар устидан ғолиб келди адолат.

Қалқон қилиб кўксини мардлар она Ватандан,
Зўравонлик тоғини улоқтирди адолат.

Озодликни топтаган номардларнинг мақсадин,
Туш каби хом хаёлга айлантирди адолат.

Не ўғлонлар Ватан деб қонин тўккан тупроқдан,
Баҳор келиб лолаю-гул ундирди адолат.

Тинч-омонлик мадҳини тез ёз ўқиб дўстларинг,
Деҳқонийни десунлар, шод этибди адолат.

Тўхтамурод ДЕҲҚОНИЙ.

Уз шаштидан тушди қиш,
Асалари йиғир бол.
Гул-гунчалар урди ниш,
Баҳор келди, кутиб ол!

А. АБАЛЯН фотоэтюди.

ХАТИНЬ НИДОСИ

БЕЛОРУССИЯДА ФАШИСТ БОСҚИНЧИЛАР ЁНДИРГАН ХАТИНЬ ҚИШЛОҒИ ЎРНИДАГИ ЁДГОРЛИККА.

Аста юринг бу ҳоки покда,
Йўлкаларда бош эгиб тўхтанг.
Унутманг, дер, азиз тупроқдан
Кўтарилган мунгли бир оҳанг.

Тилсиз еллар шивирлашида
Қўнғироқлар нидоси такрор.
Япроқларнинг шитирлашида
Шаҳидларнинг чеккан оҳи бор.

Йўл устидан кўринар қишлоқ,
Қишлоқ эмас, у шарпа, яланг,
Уй ўрнида мўри, қўнғироқ...
Таралади мунгли бир оҳанг:
Номимиз дер Хатинь қишлоғи,
Деҳқон эдик, аҳил оила,
Кўркам эди ўрмон, ўтлоғи,
Экинларга кон эди дала.
Ҳаёт эди осуда, маъмур,
Рози эдик тақдиримиздан.
Келиб бир кун уйга ёв қонхўр
Қувмоқ бўлди, ўз еримиздан.
Душман қўлин чўзди қишлоққа,
Ёкди унда дўзахий гулхан,
Тўкилди қон она тупроққа,
Хатинь қишлоқ йўқ бўлди бирдан.
Қасос ўлмас, эл қаҳридан ёв
Хазон каби тўкилди ерга.
Ўч олди эл ёвдан беаёв,
Янчиб, танин хор этди гўрга.
Ўтди уруш, битди жароҳат,
Лекин йиғлар Хатинь қишлоғи.
Зиёратгоҳ-сўнмас жасорат,
Муқаддас ер унинг тупроғи,
Душманга бўй эгмаган мардлар
Бунда ётур ҳок-ғубор бўлиб,
Асрларга уни фарзандлар
Олиб ўтар дард-ёдгор этиб.
Аста юринг бу ҳоки-покда,
Йўлкаларда бош эгиб.
тўхтанг.
Унутманг дер азиз тупроқдан,
Кўтарилган мунгли бир оҳанг...

НАЗАРМАТ.

ОРЗУ

Жўшиб, ёниб сайради булбул,
Фаввορадай тошди ўлани.
Жўшиб, ёниб сайради булбул,
Қўшиқ босди қирни, далани.
Ер кўксига, гуллар баргига,
Шабнам бўлиб сингди қўшиғи.
Самовотнинг зангор бағрига,
Юлдуз бўлиб қўнди қўшиғи.
Шамоллардан ўзиб кетиб у,
Ой нурига осилиб олди.
Сўнгра шафақ бўлмасдан олу,
Қуёш сари жадал от солди.
О..! У булбул айтаркан қўшиқ,
Тун эрирди куйидан бу дам,
Бу дунёда булбуллар янглиғ,
Куйлаб юргим келди менинг ҳам.

Абдусаид КЎЧИМОВ.

НЕВАРА

ҲИКОЯ

Кампир эрталабдан бошлаб ўчоқ бошида куйманиб алла нималар пишира бошлади. Тушга яқин, кун айни қизиган пайтда, деразадан куёви Носиржонни чақириб қолди.

— Ҳай, болам, манавиларни автобусгача чиқариб беринг.

— Ҳа, ойи, булар нимаси?

— Тўйга бормоқчи эдим. Шунга озгинагина нарса пишириб олувдим. Буниси нон...

— Шунча нарсани нима қиласиз, ойижон? Наҳотки тўй қилаётган одамникида нон бўлмаса? Улар ҳам нарса пиширишгандир, ахир?

— Ҳа, энди, ота-бобомиздан қолган расми-русимимиз, қилмасак бўлмайди. Шунча нарсани кўтариб борган қаёкда-ю, икки қўлингни бурнингга тиқиб борганинг қаёкда?!

— Нега? Болаларига кийимликми, ё онасига бирон нарсами? Бу қаёкда-ю, у қаёкда?

— Буни сизлар қиласизлар. Бизга уят бўлади. Кимсан фалончининг хотини бўлган одамман. Таг-тагимиз... Қўйинг, кўтармасангиз кўтармай қўйинг, хаҳ, сизга ялинмай мен ўлай-а!..

Кампир икки бўғчани зўрға кўтариб, инқиллаб жўнаб қолди.

— Ойи, ойижон...

Носиржон уй кийимида бўлса ҳам, қайнонасининг орқасидан югуриб чиққан эди, кампир бўғчаларни бермай, жеркиб ташлади. Носиржон бўшашиб қайтиб кирди.

Ўша куни кечқурун кампир уйни бошига кўтарди. На Носиржон, на Маъсумахон гап тушунтиролди унга...

Шу-шу бўлди-ю, ораларида ола мушук ўтиб қолди. Куёви уйда қолди дегунча аламини ё товуқлардан олади, ё бирон нарсани уриб синдиради.

Носиржон пижамасини ечди-ю, яна ўйга чўмди:

— Қаерга бораман? Ахир, уй олишдан воз кечган бўлсам ўз ихтиёрим билан. Иш нима бўлади? Қачон тугатаман бу тахлитда?

Ҳали Маъсума келсин, ётиғи билан бир гаплашмасам бўлмайди. Ё онаси муросага келсин, ё мен...

Носиржон хаёл денгизига чўмди. Институтда бирга ўқиб, бирга битирган дўсти Тожибойнинг қайнонаси кўз олдида намоён бўлди. Қандай меҳрибон аёл! Ахир, Носиржон, яқингача уни дўстининг ўз онаси деб юрарди-ку! Ақламатта, қайнонасининг оғзидан бирон марта «бу — куёвим» деган гапни эшитмаган. Қачон қарама «ўғлим, ўғлим» дейди. Жонини беришга тайёр куёвига! Яхши оналар қанчалик кўп. Менинг қайнонам эса... Оғзини ёпиб қўйсанг — рўмоли саннайди...

Носиржон столдаги папиросга қўл узатган эди, кўзи чертёжга тушди.

— Битмади-битмади-да бу сабил, деди тутақиб.

Носиржон архитектор. Шу отпускасида янги лойиҳасини битирмоқчи бўлиб, ҳеч қаёққа жилмаган эди. Бу — «ёшлар кафеси»нинг лойиҳаси бўлиб, энг сўнгги имкониятлар ҳисобга олиниб қурилиши керак эди. Носиржон Маъсумахонникига ичкуёв бўлиб келганига йил ҳам тўлгани йўқ. Хотини ҳомиладор бўлгандан бери терисига сиғмай қувониб астойдил ишга киришиб кетди. Лекин қайнонасининг «етти қўшнига эшиттириб» бақириб-чақиришлари, ҳуда-беҳудага «чақиравериши» ишини барор топтирмади. Энди ишга ўтирса, ҳовлида «дийдиё» бошланади. Айниқса сўнггиси суяк-суякдан ўтиб кетди.

— Ҳой куёв, анови тўнкаларни ёриб ташласангиз-чи, бундоқ, уйда биқиниб ётавермасдан. Сизни ким айтади йигит деб. Ғайратдан ҳам худо берган дейман-да!

Носиржон тишини тишига қўйди. Ўзини босди:

— Ойижон, ҳозир жудаям зарурми? Борини ёқиб туравермайсизми. Эрта-индин газ олсак...

— Э, сизнинг газингиз келгунча кўкариб чиқаман. Олинг, ана, тандирнинг тагида болта.

Носиржон гап қайтармади. Чиқиб, тўнкаларни ёрди.

— Бўлдими, ойи?

— Сув обкеб беринг. Нон ёпаман.

— Хўп.

Носиржон челак кўтариб кўчага чиқди. Кампир орқасидан вайсаб қолди...

— Ҳовлида шунча иш турса-ю, хоннинг ўғиллари оёқларини узатиб уйда ўтирсалар-а!

Носиржон сувни олиб келиб бераркан:

— Ойижон, нима гапингиз бўлса, ўзимга гапиринг, агар шунчалик дилингизни оғритган бўлсам, айтинг, мен уйда оёғимни узатиб ўтирганим йўқ, ишлаяпман, — деди.

— Ҳа, ёғи чиқармиди менга у ишингизни?

Носиржон ўзини тутолмади:

—Ҳа, чиқади. Сизларни деб ишлаяпман шуни.

— Нима, нима? Мени деб ишлаяпсиз? Хотинчаларини ишлатиб қўйиб, топганини еб ётибдилар-у, тағин менга миннат қилганларига ўлайми?

— Ойи, унинг топганиям, меникиям шу битта қозонга тушади-ку, ахир, нега шунақа дейсиз?

— Менга миннат қилманг, миннат қилманг менга! Қўлимга жарақ-жарақ пул олиб келиб бераётган бўлсангиз ҳам. Ёруғ дунёга келиб нима кўрдим, ўғлим бўлганда шундоқ бўлармидим, гапимни иккита қилармиди мени...

Носиржон ёқа тугмаларини ечиб юборди.

— Бас қилинг, ойи, қўшнилар эшитса нима дейди?

— Ўшқирманг менга, ўшқ... вой дод, мусулмонлар, бормисизлар, гулдек қизимни қўйнига солиб қўйиб, эшитаётган гапларимни кўринглар. Билгандим шундай бўлишини, — кампир шунақанги айюҳаннос солдики, қўни-қўшнилар ҳам, кўчадан ўтган-кетганлар ҳам бир пасда ёпирилиб кирди. Кампир сочларини юлиб, кўкрагига муштлар, «сазойи киши етимни куёв қилсин» деб лўлилик қиларди. Хайрият қўни-қўшнилар Носиржоннинг жонига оро киришди, бўлмаса кўрадиганини кўрарди. Билган у деб, билмаган бу деб, оз бўлмаса «тутиб урибди»га ҳам чиқариб қўйишармиди! Носиржон турган ерида қотиб қолди. Кимдир эпчиллик қилиб югуриб бориб Маъсумахонни айтиб келди. Ғишт қолипдан кўчган эди. Носиржон бой бўлмаса ҳам, энди масалани кўндаланг қўйишга аҳд қилди. Лекин... Маъсумахон нима деркин? Этни тирноқдан ажратиб бўладими? Ҳарқалай она! Нима қилиш керак? Наҳот ҳали ёруғ жаҳон бетини кўрмаган фарзандини тирик етим... Йўқ, йўқ, Маъсумахон ҳамма оғирликни ўз гарданига олди. Фақат:

— Қариган чоғида...

—На илож? Қараб турмасмиз? Наҳот сўзимга...

— Йўқ, йўқ, кечиринг... Мен... ҳечам... Майли, сиз айтганча бўлсин...

Маъсумахон эрининг дукурлаб турган кўксига секин бош қўйди....

Носиржон бир маслаҳатлашиш, очиқроғи кўнгил ғуборини ёзиш учун рафиқасини олиб дўсти Тожибойларникига кетди.

Санобархон чиқиб, бир неча йил куришмаган одамдай қучоқ очаркан, елиб-югуриб ошхонага кетаётган онаси кулиб гап қотди:

— Ҳай, болам, бошларидан ҳарипари синдириб юборай-а?

Ҳаммалари кулишди. Санобархон меҳмонларни сўрига таклиф қилди. Кампир газга чой қўйиб, қозон осиб юборди. Санобархон дастурхон ёзди.

— Қани, олиб ўтиринглар, ҳозир чой олиб келаман, — деди Санобархон ва меҳмонларнинг эътирозига қарамай, яна нон ушатди.

— Зап кепсизлар-да, қаёкдан кун чиқдикин-а!

— Кун чиқсагина келадими? Қаймоғингиз ҳумор қилиб келдик, — деб, ҳазилга ҳазил билан жавоб қилди Носиржон қаймоққа нон ботирар экан. У аслида «Сизнинг ширин сўзларингиз ҳумор қилиб келдик», демоқчи эди-ю, хотинининг дили оғримасин деб, «қаймоғингиз» деб қўя қолди.

— Майли, нима бўласаям келиб ажаб қилибсизлир. Одам одамга ғанимат, тасаддуқ, — деди кампир турмоқчи бўлиб қўзғоларкан.

Ўрта бўй, юмолоқдан келган бу кампирнинг икки юзи анордек қипқизил, унинг дурраси тагидан чиқиб турган кумуш толалар нуроний тус беради.

— Укаларим кўринмайди, Санобархон?

— Ҳа, лагерга юборганмиз. Бир яйраб келишсин. Ўзим ҳам имтиҳон топшираяпман. Тугатаман-ку бу йил институтни.

Маъсумахоннинг кўкраги билинар-билинмас кўтарилиб-тушди. Бултур эри: «Ўқинг, Маъсумахон» деганда, онаси: «Бе, ўқиб шаҳар олиб берармиди» деган эди. Мана, ўртоғи неча йилдан бери ўқитувчилик қилса ҳам, кечки институтни битиряпти... Санобархон Маъсумахоннинг юраги сиқилганини сездими, уйга ғириллаб кириб, магнитофон қўйиб чиқди. Маъсумахон енгил тортгандай жилмайди. Бу, юзаки қараганда, шундай эди. Аслида-чи? Унинг хаёлини икки нарса қамраб олган эди. Бири —ўз онаси, иккинчиси—дугонасининг мана шу беозор онаси — ана шу елиб-югуриб юрган кампир. Бу икки она бамисоли икки олам эди. Нега бунақа? — ўйларди у. Онаси қачонгача инжиқ-кин тўйма-тўй? Бунинг ҳам ўзи бўлмайди-ку! Наҳот онаси қизининг бахтини ўйламаса? Куёв, куёв деб ичаги узилган одам... «Кетсаларинг садқайи-саримга» деди-я!

Маъсумахон ёмон туш кўраётгандек, сесканиб кетди.

— Нима бўлди сизга? — Носиржон унинг елкасидан қучди.

Маъсумахон намланган киприкларини яшириш учун:

— Ҳеч, ўзим... — деди-ю, юзини ўгирди.

Санобархон лента алмаштириш баҳонаси билан туриб кетди.

Носиржон ҳозир Маъсумахонни тўйиб кучгиси келди. Лекин... шу пайт Санобархон қайтиб чиқиб келди... Уйдан майин, жонбахш қўшиқ садоси тарала бошлади. Носиржон Маъсумахоннинг қўлини секин қисиб қўйди. У юрагидаги бутун миннатдорлигини гўё шу билан ифода этгандай. Ошхонадан келаётган кампирдан истиҳола қилган Маъсумахон қўлини Носиржоннинг кафтидан тортиб олди-да, сапчиб ўрнидан турди.

— Қаранг, ҳовлилари бирам яхшики, — деди қўли билан атрофни кўрсатиб, — вуй, райҳонларни қаранг, бирам катта бўптики. — у ариқ бўйига бориб, бир даста райҳон узиб келди.

— Буни қаранг, ҳидлаб кўринг-а, бирам хушбўй

— Хола, куёвингиз қачон келадилар? — деди Маъсумахон ёнида кулиб турган кампирга сўз тополмаганидан.

— А? Нега куёвим бўлар экан? Неча марта айтдим-а сизга, гиргиттон, бунақа деманг деб. Ўғлингиз, денг, тасаддуқ. Мен Тоживойни ўғлим деганман.

Маъсумахон мулзам тортди. Тил қурсин, ярага туз сепгандай бўлди.

Ош сузилишидан олдин Тожибой ҳам етиб келди. Ҳазил-мутойиба билан ош тугаганини ҳам ҳеч ким сезмади. Кечқурун ҳаммалари телевизор кўришаётганда Носиржон папирос чекиш баҳонаси билан маслаҳатлашиш учун Тожибойни ҳовлига олиб чиқиб кетди...

Ҳозир Маъсумахонлар янги уйга кўчиш тараддудида. Носиржон ўғил кўрган. Назиржон ҳамманинг эркатойи.

Куёвига «Шимол»дан янги уй беришганигами, ё эл-юртдан эшитган даккилари кор қилдими, ҳар қилай Маъсумахоннинг онаси неварасини бағрига босиб, «Қизим сенга гапираман...» қабилида:

— Хато ҳаммадан ҳам ўтар экан, бувинг ўргулгур. Беайб парвардигор. Мийяси айниган бувингдан ё сен ҳам хафамисан? Адангга, кетмаймиз дегин-а, хўпми! — деб куёвига шамақилгани-қилган.

Қодир МАҚСУМОВ.

ЯНГИ ФИЛЬМ

„СЕМУРҒ"

Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Ўзбекфильм» киностудияси коллективи оташин шоир Ҳамид Олимжон поэмаси асосида «Семурғ» номли фильм-эртакни яратди. Шарқ халқлари оғзаки ижодида бахт қуши ҳақидаги афсона кўп асрлардан буён яшаб келади. Оғзаки ижодиётга ниҳоятда ҳурмат ва эътибор билан қараган бахт ва баҳор куйчиси Ҳамид Олимжон бундай бой манба — халқ дурдоналаридан самарали фойдаланган ҳолда, ўзига хос овоз ва сайқал билан ранг-баранг асарлар ижод қилди. Шоир «Ойгул ва Бахтиёр», «Семурғ» каби асарларини илҳомланиб, руҳланиб, ёзган бўлиб, уларда яхшилик ва ёвузлик ўртасидаги курашни тасвирлайди, қудратли муҳаббатни куйлайди. Бундай асарлар саҳна усталарининг ҳам диққатини ўзига қайта-қайта жалб этмоқда. Энди эса ўзбек киноси санъаткорлари ҳам бу жўшқин ижодга илк бор қўл уришди.

Ёш ва истеъдодли кинорежиссёр Ҳабибулло Файзиев илгари саҳналаштирган «Коинот ғорининг сири», «Ой бориб омон қайт» картиналари билан томошабинларга анча танилиб қолган эди. Мана у энди «Семурғ»ни ҳам кино экранга олиб чиқди.

Фильмга сценарий ёзган Инна Филимонова бу бахт қушининг хусусиятларини ўз асарида кўрсатиб беришга интилган — яъни Ҳамид Олимжон поэмасидаги асосий ғоя — зўравонликка қарши кураш, яхшиликни эъзозлаш сценарийда ўз ифодасини топган.

Воқеа фильм қаҳрамони Бунёднинг йўлбарс билан учрашувидан бошланади. Подачи йигит бу ваҳший ҳайвонни ўлдиради ва шу йўл билан у оҳуни мўлжалга олиб турган номаълум овчининг ҳаётини сақлаб қолади. Шунда Бунёд сайёддан ташаккур ўрнига ғазаб сўзини эшитади. Чунки у овчининг ов қилишига ҳалақит берган эди.

Кутилмаган бир пайтда Бунёд бу овчи чавандоз қиз эканлигини кўради. Унинг сочлари елкаси узра тўлқинланиб турарди. У шоҳ қизи гўзал Паризод эди. Қиз жаҳл билан отини буриб, кетади. Шунда бирданига бояги оҳу ўрнида оқ кийимга ўралган ажойиб аёл намоён бўлади. Демак Бунёд оҳуни эмас — балки эрк ва бахт қуши Семурғни қутқарган экан. Афсонавий қуш Семурғ ана шундай турли кўринишларда намоён бўларди.

Фильм давомида Бунёднинг сеҳргар ялмоғизга қарши кураши тасвирланади. Унга бу ишда Семурғ ёрдам беради. Кураш қаҳрамон ғалабаси билан тугайди. Бунёд Семурғ ёрдамида хон қизи мағрур Паризод қўйган уч шартни ҳам муваффақият билан бажаради. Лекин ўз севгилиси Зубайда борлиги туфайли ундан воз кечади. Семурғнинг «Севгига ҳам, бахтга ҳам фақат курашиб эришасан» деган сўзини доим ёдда тутади.

Картинада ўзбек фольклоридан самарали фойдаланилганлиги яққол кўзга ташланади. Поэмадан экранга кўчирилган Бунёд, Паризод ва Шоҳ роллари қаторига фильм ғояси ва мазмун тўла очилишига қаратилган Фотима, Зубайда каби бирқанча образлар ҳам қўшилган.

Халқ оғзаки ижодида, айниқса эртакларда ҳукм сурган замонавий руҳ, даврга ҳамнафаслик, бугунги кун муаммоларига ҳамоҳанглик чуқур ўрин олганидек муаллифлар ҳам фильмни яратишда шу нарсаларга катта эътибор беришган.

Рангли, кенг экранли бу фильм-эртакда ёш томошабинлар СССР халқ артисти Наби Раҳимовни инжиқ, енгилтак молпараст шоҳ-ролида Навоий номли Катта Академик опера ва балет театри рақкосаси Гули Ҳамроевани золима, маккора Паризод, ролида, таниқли киноактриса Тамара Коковани Семурғ ролида, ёш актёр Ҳабибулла Каримовни Бунёд, кинога эндигина кириб келаётган бўлажак актриса Тамара Шокировани Зубайда ролларида кўришади.

Композитор Мухтор Ашрафий басталаган музика фильмдаги воқеалар билан уйғунлашиб кетган. Шунингдек фильмда санъат мухлисларига яхши таниш бўлган Лола Бадалова, Санъат Девонов, Ортиқ Жаллиев, Шуҳрат Эргашев, Ҳикмат Латипов каби артистлар билан бир қаторда ўзбек давлат «Баҳор» рақс ансамбли ҳам иштирок этган.

«Семурғ» эртак-фильми ўзбек киночиларининг бу жанрда ҳам дадил иш олиб бориб, маълум даражада муваффақиятга эришганидан далолат беради.

Ш. МИРЗАЖОНОВ,
кинопрокат редактори.

Суратда: «Семурғ» кинофильмидан бир кўриниш.

⊙ ПИСКЕНТ районидаги механизаторлар мактабининг бадиий ҳаваскорлар тўгараги мунтазам ишлаб туради. Тўгаракда маҳорат билан ижро этадиган хонанда ва рақс тушувчи ҳаваскорлар кўп. Улар механизация сирларини ўрганиш билан бирга ўзларининг санъат шайдоси эканликларини ҳам кўрсатиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлмоқдалар. Суратда: тўгарак ҳаваскорлари ўзбекча полка рақсини ижро этмоқдалар.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

„ТАРИХ ТИЛГА КИРДИ" СПЕКТАКЛИНИ КЎРИБ

Орадан қирқ йўл ўтгач ўз вақтида томошабинларга ҳар жиҳатдан манзур бўлган «Тарих тилга кирди» (Зиё Саид ва Назир Сафаров асари) драмасини яна Ҳамза театри саҳнасида янги таҳрирда кўришга муяссар бўлдик. Кўп авлодни коммунистик руҳда тарбиялашга хизмат қилган бу тарихий, революцион асарнинг қайтадан тикланиб саҳналаштирилиши бизни беҳиҳоя ҳурсанд қилди. Чунки бу саҳна асари совет кишиларини, айниқса ажойиб ёшларимизни коммунистик руҳда тарбиялашга сўзсиз янада катта ҳисса қўшади.

Асарни ёш режиссёр Баҳодир Йўлдошев саҳналаштирган ва деярли ҳамма ролларни ёш актёрлар жуда катта истеъдод билан ижро этганлар. Лекин мен бир томошабин сифатида асарнинг саҳналаштирилиши борасида ўз мулоҳазаларимни баён қилмоқчиман.

Ўзбекистон ССР халқ артисти Саъдихон Табибуллаевнинг бундан қирқ йил илгари Бадриддин образини қандай маҳорат билан ижро этгани ҳамон эсимда. У ҳозиргидек, халққа қараб эмас, балки аксилинқилобий қора гуруҳлар тўдасига қараб гапирар эди. Унинг монологи томошабинларда шундай ҳаяжон уйғотар эдики, бу тўғрида гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Бинобарин томошада бир-икки марта бўлса ҳам, Табибуллаевнинг ўзи шу ролни ўйнаб эски варианти сақланса.

Асарнинг эски вариантида душман қўлига тушган Темур билан унинг ўғли Қўрқмаснинг монолог ва диалогларини ҳозирга қадар ҳеч ким унутмайди. У ёшларни мардликка, садоқатга, душманга қарши шафқатсиз бўлишга, дўстга мурувват кўрсатишга чақирар эди. Шу билан бирга Темур душман қўлида мардларча ҳалок бўлиб, Қўрқмас омон қолса, отаси йўлини давом эттирар эди. Асарнинг янги вариантида эса ота ва бола бирдан отиб ўлдирилади. Биз бу соҳада ҳам асарнинг эски варианти тўла сақланиб қолишини истаймиз ва қувватлаймиз, яъни Қўрқмаснинг омон қолдирилиши мақсадга мувофиқдир.

Яна шуни ҳам айтиш керакки, Ватани ва партиясига бўлган чексиз муҳаббат, садоқатини, шунингдек мардлик, жасоратини кўрган кўпгина оилалар ўз фарзандларининг номини Темур ёки Қўрқмас деб атаганлари сўзимизнинг жонли шоҳидидир.

«Тарих тилга кирди» спектаклидаги кўпгина ролларни биринчи марта ижро этган машҳур санъат арбобларимиз аввалгидек, бир-икки марта томошабинлар олдида кўринсалар ёмон бўлмас эди. Бу томошабин учун ҳамда асарнинг янги вариантидаги ролларни ижро этаётган талантли ёшларимиз учун ҳам катта мактаб бўлар эди.

Бу талаблар амалга оширилса «Тарих тилга кирди» спектаклининг таъсири яна ҳам ошиб, саҳнадаги умри шунчалар узайган бўларди.

Акмал ПЎЛАТ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими.

ЛИРИКА ДАФТАРИДАН

ҚАЛБИМ СЕН

Яна олдинг хаёлим қамраб,
Яна фикрим сенинг билан банд.
Зотан бизлар кетсак узоқлаб,
Хотирамга у дамлар пайванд.
Ҳамон ёдда ёниқ кўзларинг,
Майин кулгин берарди дармон.
Кифтимга бош қўйиб сўзладинг.
Бўлиб қолди у кунлар армон...
Айриликқа топарман тоқат,
Ёдимдасан бўлсанг ҳам узоқ.
Илтимосим бор сендан фақат
Сев-у, аммо келтирма фироқ...
Қалбим мудом сенинг куйингни
Куйлаб ўтар гулим эрта, кеч.
Олис қалблар тез туташди-ю,
Висол они унутилмас ҳеч...
Яна олдинг хаёлим қамраб...

МУҲАББАТ СИРИ...

Келиб қолди ажиб бир дамда,
Шу маъсум пайт, жарангдор овоз.
Ёнимда ёр, кўзим санамда,
Қани олсам, қалам ҳам қоғоз.
Тепамизда азим бир чинор,
Барглар гўё чалишар чапак.
Сармаст боқар кўзлари хумор,
Бўшатмасдан қўлларим андак...
Шу чоқда мен шивирлаб секин,
Ўша шеърни гўзалга айтдим.
Билмасканман муҳаббат сирин,
Қўшиқ тўла қалб ила қайтдим...

Шамси ОДИЛ.

ВАСИЛИЙ АЛЕКСЕЕВ: МЎЛЖАЛДА—ОЛИМПИАДА—76

ОҒИР АТЛЕТИКАЧИЛАРНИНГ ТОШКЕНТДА БЎЛАДИГАН ХАЛҚАРО «ДЎСТЛИК ТУРНИРИ» ОЛДИДАН

Василий Алексеев кўринишидан унчалик баҳайбат эмас. Қайтанга, унинг рақиблари баҳайбатроқ кўринишади. Яқин ўтмишдошлари — Юрий Власов, Леонид Жаботинскийлар жуда паҳлавон эдилар. Алексеевнинг парвози бу қадар ҳайратомуз, сирли бўлишига сабаб шунда эмасми? Қандай қилиб «ўрта қўлли» штангачи бирданига ўзининг мўъжизадек туюлган рекордлари билан спорт оламини ҳайратга солиб, «600 лар клуби»ни очди? Бугунги кунда унинг ҳисобида 54 та жаҳон рекорди бор!

Алексеев эришаётган муваффақиятларнинг сири нимада?

Менимча, бундай сир унинг характеридадир. Бу одам қўрқув нималигини билмайди, ўзига ниҳоятда ишонган ҳолда кураш олиб боради. Кишида шундай тасаввур пайдо бўладики, у ўз рақибларидан устунлигига ҳеч қачон шубҳа қилмайди. Ваҳоланки, унинг рақиблари орасида Германия Федератив Республикасидан Рудольф Манг, бельгиялик Серж Рединг, америкалик Кен Патер ва бошқа машҳур полвонлар бор.

Мюнхендаги олимпиадада Алексеевга рўпара келадигани топилмади. «Энг оғир вазнлилар мусобақасида совет полвони қонуний равишда катта ғалабага эришди», «Василий Алексеев — ер юзида энг кучли одам», «Алексеев Мангнинг умидларини пучга чиқарди», «Алексеев штангада ҳатто 230 килограмм бўлганида ҳам кулиб турар, юзида хотиржамлик ифодаси бор эди» — ГФР матбуоти унинг ғалабасини ана шундай шарҳлади.

Буёғи нима бўлади? Бутун шон-шуҳратга эришиб бўлган Алексеев ўзи тўрт йилдан буён қўлда сақлаб келаётган жаҳонда энг кучли одам унвони учун курашни давом эттирадими? У ҳозир нималар билан машғул, нималар ҳақида ўйлаяпти?

— Мен, эҳтимол штанга билан машқ қилишни унчалик афсусланмай тўхтатган бўлар эдим, — деган эди Василий Алексеев бир йил муқаддам менга. — Бироқ мендан ғалабалар ва рекордлар кутишяпти. Ўз дўстларим ва мухлисларимни ранжитиб қўйишга менинг ҳаққим йўқ. Ғалаба қозонишга қодир эканман, мусобақалашавераман.

Алексеев менга Мюнхендаги ғалабасидан кейин ҳам тахминан шундай гапларни айтди. Москвада Совет олимпиадачилари шарафига ўтказилган ҳукумат қабулида у кулиб туриб шундай деди: «Мен мана шу қабул Уйида яна тўрт йилдан кейин ҳам бўламан, деган умиддаман». Унинг сўзлари гулдурос қарсаклар билан кутиб олинди. Ҳарқалай, Алексеевда олимпиада ўйинларининг икки марта чемпиони бўлиш нияти йўқ эмас. Агар у яқинда, 7 январда 31 ёшга тўлганлигини ҳисобга оладиган бўлсак, бу жуда қийин вазифадир. Бунинг устига, маълумки, унинг севган машқи — жим штангачилар мусобақасининг программасидан чиқариб ташланди.

Шундай бўлса-да, мен Алексеевга жуда ишонаман. Монреалда бўладиган олимпиада ўйинларигача у Мангга ҳам, ўсиб келаётган бошқа ўта оғир вазнли полвонларга ҳам ютқазмайди. Нега дейсизми? Аввало шунинг учунки, у оғир атлетика билан жиддий равишда яқинда — 1966 йилда, Архангельск областидан Ростовга, Шахти шаҳрига кўчиб келганида шуғуллана бошлаган. Яна шуниси ҳам борки, у «темир» билан алоқада бўлишдан маънавий чарчагани йўқ. Бунинг устига у, айрим штангачилари суиистеъмол қилганларидек, охирги оғирликни камдан-кам кўтаради.

Бироқ, Алексеев ҳозирнинг ўзидаёқ дуч келаётган қийинчиликлар ҳам бор. Унинг ўз вазни — 152 килограмм бўлиб, бу оғирлик жимда рекорд кўрсаткичларга эришишда яхши ёрдам берди, лекин тезкорликни талаб этадиган мураккаб машқ — ривокни бажариш техникасига салбий таъсир кўрсатди. Алексеев декабрь ойида Сочида ўтказилган СССР кубоги мусобақаларида қатнашганида, менинг назаримда, штанга кўтаришни тезлаштириш учун камида 15 килограммча озиш зарурлигини тушуниб етди. Ленинградлик Павел Первушин вазни 106 килограмм бўлгани ҳолда 175,5 килограмм кўтарди. Алексеев эса атиги 172,5 килограмм билан кифояланди.

Жаҳоннинг энг кучли полвони, албатта, ривокда штанга оғирлигини ошириб, ўзининг рекордини 180 килограммдан қамида 185 килограмга етказа олади. Унинг ғалабалари гултожи бўлган кучли толчоги ҳақида ташвишланишга ўрин йўқ. Бу ҳаракатда Алексеевнинг катта резервлари бор.

«Ҳурмат белгиси», Меҳнат Қизил Байроқ ва Ленин орденлари кавалери бўлган Василий Алексеев кичкинагина Шахти шаҳрида яшайди. Бу ерда у спортчи сифатида довруғ таратди, ана шу ерда Новочеркасск политехника институти филиалини тугатиб, кон инженери бўлди. Бу ерда у ҳамманинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлган киши ҳисобланади. Оғир атлетика ва умуман спортда энг катта обрўга эга. Кунларнинг бирида мен Алексеевдан тренер бўлиш ниятингиз борми, ахир ҳозирдаёқ сизнинг бир неча шогирдларингиз бор, деб сўраб қолдим.

— Бу тўғри, — деди олимпиада чемпиони. — Ҳатто СССР терма командасида ҳам кўпчилик менга тақлид қилди. Худди менга ўхшамоқчи бўлишади. Аслида бу нотўғри йўл. Ахир, ҳар бир нарсага ўзинг, ўз йўлинг билан боришинг керак. Шундай қилиш эса машаққат талаб этади. Ким билади, эҳтимол, мен тренер бўлио қоларман. Ҳозирча бу ҳақда ўйлаганим йўқ.

— Катта спортчи бўлиш учун нималар зарур?

— Ҳар кимга ҳар хил нарса зарур бўлади. Бировга тренер керак, бошқаларга дўст, учинчи хил одамларга эса ақл. Мен уйда, оилам даврасида, хотиним ва ўғилларим ёнимда бўлишига одатланганман. Шунинг учун ҳатто энг қисқа муддатли йиғинларни ҳам ёқтирмайман. Мусобақаларга ўзим одатланган шароитларда тайёргарлик кўраман.

Алексеев — ибрат олса арзийдиган оилапарвар ота, буни штангачилар жуда яхши билишади. У ҳатто йирик мусобақаларга ҳам хотини Олимпиада, ўғиллари Серёжа ва Димани олиб боришга ҳаракат қилади. Масалан, у 1971 йилнинг ёзида Москвада СССР халқларининг V спартакиадаси финал мусобақалари ўтаётганда шундай қилган эди. Рекорд штангасини ерга қўйгандан кейин ўғилларини қўлида кўтарди.

— Оёққа туриб олишлари учун болаларимга ёрдам бериш—менинг бурчим, — дейди Алексеев. — Уларни бардошли қилиб вояга етказмоқчиман. Ҳаёт ҳамма жойда ҳам уларни эркалатавермайди. Бола тарбиясида ҳам отанинг қаттиқ қўли зарур. Ҳозирча мен ўғилларимдан мамнунман. Сергей мактабдан келгач, овқатланади-да, дарс тайёрлашга ўтиради. Ҳамма дарсини пухта тайёрлаб бўлганидан кейингина кўчага чиқади. Кичкинаси — Димани эса бироз эркалатиб қўйганга ўхшаймиз. У акасидек тиришқоқ эмас, лекин ўзи ҳам ҳали ёш. Эндигина мактабга тайёргарлик кўраяпти.

— Шон-шуҳрат сизга оғирлик қилмаяптими? — деб сўрадим Василийдан. Мен унинг кўп вақти турли хил учрашув ва суҳбатлар учун кетаётганини яхши биламан.

— Шуҳрат ҳозирча мени гангитиб қўйгани йўқ. Умуман мен шовқин-суронни ёқтирмайман. Ҳар қандай бўлар-бўлмас шовқин-сурон, жумладан, матбуот, телевидениенинг менга нисбатан ортиқча эътиборига ҳам жаҳлим чиқади.

Алексеев интервью беришни унчалик хуш кўрмаслигини мен яхши биламан. У ўзи ҳақида мусобақалари, рекордлари билан гапиришни маъқул кўради. Бундай рекордлар бизни ҳам такрор ва такрор ҳайратга солиб келмоқда. Шунга аминманки, бундай рекордлар ҳақида биз яна кўп марталаб ёзамиз.

Дмитрий **ИВАНОВ**,
хизмат кўрсатган спорт мастери. (АПН).

ЦИРК ЧИРОҚЛАРИ ПОРЛАМОҚДА

Хотин-қизларнинг халқаро байрами 8—Март оқшомида Тошкент Давлат цирки томошабинлар билан гавжум бўлди. «Шапито» зали ичра ял-ял товланаётган чироқлар ёғдуси-ю, шўх музика садоси 1973 йил цирк мавсумининг очилганидан далолат берарди.

Манежга йиртқич ҳайвонлар ўргатувчи Борис Денисов ўзининг баҳайбат шерлари билан чиқиб келади. 20 ёшли бу довюрак йигитнинг бири-биридан хавфли ҳайвонлар ўртасида ўзини дадил тутабилиши, бу ҳайвонлар иштирокида турли хавфли номерларни бемалол ижро этиши кишини ҳайратга солади. Залда ўтирганлар Бориснинг юксак маҳоратини қарсаклар билан олқишлашди.

Борис асли циркчилар оиласида ўсиб-улғайди. Отаси Всеволод Борисович Денисов ўзининг бутун умрини цирк санъатига бахш этган. У ўттиз йил мобайнида иттифоқимизда йиртқич ҳайвонларни ўргатувчилар даврасида етакчи ўринни эгаллаб турди. Онаси Тамара Брокк эса ўз вақтида машҳур жанглёр бўлган. Борис болалигида онаси билан узлуксиз машқлар олиб бориб кўп йиллар давомида саҳнада бирга қатнашган. У акаси Игорь билан рангба-ранг номерларни ижро этиб томошабинлар олқишига сазовор бўлган. Йиллар ўтиши билан Борис отаси ўргатаётган ҳайвонларга қизиқиб қолади. Мактабдан келди дегунча қафас ичида ётган шер, арслон, йўлбарс, филларга овқат бериб улар билан дўстлашабошлади. Шунда Всеволод Борисович уни йиртқич ҳайвонлар ичига кириб боришига рухсат берди.

— 1967 йилда катта синовдан ўтдим, — деб эслайди Борис. — Баҳор кезлари бўлса керак, Тбилисига гастролга боргандик. Отам кутилмаганда саҳнага менсиз чиқасан деб қолдилар. Ҳайвонлар орасида ўзимни дадил тутишга ҳаракат қилдим. Бироқ энг оғир номерлардан бирини ижро этаётганимда шерлардан бири ўжарлик қилиб, қолса бўладими. Икки оёғи билан мени ерга қулатиб тишларини ғижирлатиб туриб олди. Яхшики, отам ўз вақтида етиб келди. Бу ҳолат мени ташвишга солгани йўқ. Аксинча йиртқич ҳайвонларни ўргатишдек шарафли касбимни янада пухтароқ ўрганишга киришдим.

Борис кўп йиллар давомида ўз маҳоратини чет эл томошабинлари даврасида ҳам намойиш этиб келмоқда. У иттифоқимизнинг кўплаб шаҳарларида гастролларда бўлиб катта шуҳрат қозонди. Киев, Ленинград, Одесса, Ялта томошабинлари унинг довюраклигига қойил қолишди. Ўтган йили янги цирк асарларини намойиш қилиш бўйича ўтказилган Бутуниттифоқ кўрикда қатнашиб кўрик лауреати деган ном эгаси бўлди. Пойтахтимиз томошабинлари ҳам бу қўрқмас, ботир йигитнинг чиқишларини муносиб тақдирлашмоқда.

«Салом баҳор» деб номланган цирк программасида иттифоқимизнинг турли шаҳарларидан келган саҳна усталари иштирок этмоқда. Ана шулардан бири таниқли цирк артисти Александр Сосиндир. У ўзи ўргатган итлар билан саҳнага чиқиб келганида залдагилар артистни қарсаклар билан қарши олишди. Ўргатилган итлар Александр буюрган барча машқларни аниқ ва усталик билан ижро этиб, ҳамманинг олқишига сазовор бўлишди.

Велосипедда фигурали учиш бўйича донг таратган артистлардан Геннадий ва Екатерина Вартановлар ҳам ўзларининг етук маҳоратлари билан томошабинлар қалбида мустаҳкам ўрин эгаллаб келишмоқда. Бу артистлар велосипедда туриб бир қарашда тасаввур этиш қийин бўлган машқларни усталик билан бажаришади.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Лобар Хўжаева, шарқ ўйинларини юксак дид билан ижро этган. Владимир Хуан бошчилигидаги ёшлар группаси, бадиий гимнастикачилардан Лимешколар ҳам шу кеча ўз маҳоратларини намойиш этишди. Айниқса таниқли масхарабоз Валерий Колобокнинг ижодига ҳамма қойил қолди. Валерий масхарабоз бўлибгина қолмай, кўпқиррали артист уста созанда экан. У аччиқ киноя гаплар билан кундалик ҳаётимизда учраб турадиган камчиликларни дадил фош этади, ёқимли куй чалиб қалбларни тўлғайди, яна бир чиқишида эса оғир гимнастика машқларини маҳорат билан бажариб, кишиларни ҳайратга солади.

Иттифоқимизнинг кўплаб шаҳарларидан келиб, Тошкент циркининг янги мавсумини очиб берган саҳна артистларига миннатдорчилик билдирамиз. Совет цирки санъатини янада барқ уришида ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшадилар, деган ниятдамиз.

У. ШАРОПОВ,
И. ЮСУПОВ.

Суратларда: «Салом баҳор» деб номланган цирк программаларида намойиш этилаётган айрим номерларни кўриб турибсиз.

М. НУРИДДИНОВ фотолари.

*

ЧИРЧИҚДАГИ қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинати кутубхонаси адабиётларга бой. Бу ерда илмий-техника китоблари кўпчиликни ташкил этади. Суратда: комбинат ишчиларидан М. Аҳмедова билан Т. Обитовалар китоб олмоқдалар.

И. ГЛАУБЕРЗОН ва
В. СИРОТКИН фотоси.

АҲОЛИГА ҚУЛАЙЛИК

Чирчиқ, Олмалиқ, Янгийўл районларида меҳнаткашларнинг оғирини енгил қилиш, уларга маиший хизмат кўрсатиш мақсадида кир ювиш комбинатлари ишлаб турибди. Тўққизинчи бешйилликнинг учинчи йилида областимизнинг шаҳар ва район марказларида, қишлоқларда кир ювиш комбинатлари, ҳаммомлар қурилиши анча кўпайтирилмоқда.

Яқинда Бекобод шаҳрида ҳар сменада 500 килограмм кир ювиб берадиган комбинат ишга туширилади. Унинг ёнида 50 ўринли ҳаммом ҳам фойдаланишга топширилади. Бундан ташқари Оққўрғон районида ҳам шаҳар типидаги кир ювиш комбинати ва 50 ўринли ҳаммомни ишга тушириш планлаштирилган. Шундай қурилишлар областимизнинг пахтакор районларидан Бўка, Пискентда олиб борилади. Ғазалкентда ҳам кир ювиш комбинати ишга туширилади.

СПОРТ

РАЗВЕДКАЧИ ҚИЗ ХОТИРАСИ

Халқаро хотин-қизлар куни ҳар йили жасур разведкачи қиз Майна Ҳасанова мукофоти учун кросс бўйича республика мусобақаларининг финали ўтказилади. Бу йил Майна Ҳасанова туғилган ерда — Қарши шаҳрида республикамизнинг энг яхши аёл спортчилари тўртинчи марта куч синашишди.

Бир километрга югуриш мусобақасида андижонлик Таня Торба, 1,5 километрга югуришда ҳам андижонлик Замира Ахтямова ғолиб чиқишди. Икки километрга бўлган аёллар мусобақасида Фарғона вакили Наташа Непорядкина муваффақиятга эришди. Энг узоқ масофага — уч километрга кросс Тошкент области вакили Зоя Муртазинанинг ғалабаси билан тугади. У 10 минут 40,8 секундда биринчи бўлиб маррага келди. Командалараро баҳсда фарғоналиклар ғолиб бўлишди, Тошкент области командаси Андижон енгил атлетикачиларидан кейин 3-ўринни олди.

«СПАРТАК» ОЧКО ТЎПЛАМОҚДА

Пойтахтимизнинг «Спартак» хоккейчилари ўз уйларидаги ўйинларни муваффақиятли ўтказишмоқда. Улар кейинги икки учрашувда Свердловск хоккейчиларини қабул қилиб, 6:1 ва 9:3 ҳисобида ғалаба қозондилар. Ҳозир «Спартак» 47 очко жамлаб, бешинчи ўринда турибди.

МЕРГАНЛАР МУСОБАҚАСИ

Тожикистон пойтахтида мерганларнинг матч мусобақалари бўлди. Бунда тошкентлик динамочи Светлана Самсонова қувончли натижага эришди. У МВ-5 машқида 560 очкони уриб, СССР спорт мастери нормасини бажарди. Ҳамшаҳримиз — халқаро классли спорт мастери С. Воличенко ҳам иккита машқда ғолиб бўлди. Умуман Ўзбекистон командаси бу матч учрашувида Қирғизистон ва тожикистонлик рақибларини орқада қолдириб, ғолиб чиқдилар.

УМИД ИККИНЧИ УЧРАШУВЛАРДАН

Киевнинг «Динамо» ва Москванинг «Спартак» футболчилари Европа кубоги учун бўлган биринчи чорак финал ўйинларини ўз майдонларида ўтказишди. Киевликлар Мадриднинг «Реал» командаси билан бўлган баҳсда 90 минут давомида устунлик қилишди, аммо ҳисобни оча олмади.

Сочи шаҳрида ўйнаган спартакчилар Италиянинг «Милан» командасига 0:1 ҳисобида ютқазиб қўйишди. 21 март куни командалар қайтадан майдонга тушишади.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

9.55 — **Кўрсатувлар программаси.** 10.00 — Янгиликлар.

Ўзбек тилида: 10.10 — Телевизион миниатюралар театри. 10.50 — **Рангли телевидение.** Ҳужжатли фильмлар экрани.

11.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.15 — **Кўрсатувлар программаси,** 17.25 — **Рангли телевидение.** Болалар учун мультфильм.

Ўзбек тилида: 17.35 — Ўқувчилар учун. **«Санъат ғунчалари»,** 18.00 — **«Заречная кўчасида баҳор».** Бадиий фильм, 19.25 — **«Ахборот»** информацион программаси (рус тилида). 19.40 — «Оламда нима гап!», 20.00 — Ўн минут музика. 20.10 — **«Ахборот»** информацион программаси. 20.30 — **«Мусиқа жавони».**

21.30 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

22.00 — Хоразм телевидениеси программаси (ўзбек тилида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

ЎҚУВ ПРОГРАММАСИ

СИРТДАН ЎҚИЕТГАН СТУДЕНТЛАР УЧУН

10.00 — Олий математикадан 43—44-лекциялар (ўзбек тилида). 11.00 — Инглиз тилидан 22-машғулот. 11.30 — География. 7-синф. **«Карпат тоғларининг табиий зонаси»** (ўзбек тилида).

Рус тилида: 12.00 — Болалар учун кинофильм. 12.30 — География. 7-синф. **«Карпат тоғларининг табиий зонаси».** 13.00 — Ўқув жараёнини илмий ташкил этиш.

17.15 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

21.30 — **«Физкультура ва спорт»** телевизион журнали (ўзбек тилида).

22.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.15 дан — **Душанба кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 10/III да **Безори ва ойимқиз, Кармен-сюита.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 10/III да **Ой тутилган тунда.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 10/III да **Ҳалима.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— Совет циркининг энг ёш ҳайвон ўргатувчиси **Б. Денисов Африка шерлари билан.**

КИНО

Сибирлик аёл — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз соат 1.30, 4 кеч соат 6.30, ва 8.40 минутда). «ЧАЙКА» (кундуз соат 12.40, 3.20, кеч соат 6 ва 8.30 минутда).

Энг сўнгги кун — «ВОСТОК» (эрталаб соат 11, кундуз соат 2 ва 5 да). «ДРУЖБА» (кундуз соат 12, 1.40, кеч соат 7 ва 9 да). ҲАМЗА номли. «СПУТНИК» (тоқ соатларда, кундуз ва кечқурун).

Келинчак: Сеними шошмайтур! (5 серия) ва **Жосуслик эҳтирослари** — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ (эрталаб соат 11, кундуз соат 1.30, 4.30, кеч соат 6.45 ва 9 да).

Инсонни севинг — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 2.15, 4, 5.15 ва кеч соат 8.15 минутда), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 3 ва кеч соат 6 да).

Солярис — «МОСКВА» (кундуз соат 5 ва кеч соат 8 да), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 9 да).

Энг сўнгги, кун, Сеними шошмайтур! (5 серия) **ва Бремен музикачилари** — «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10, кундуз соат 1, 4, кеч соат 7 ва 9.40 минутда).

Келажак ҳақида ўйлар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 5, кеч соат 6.30 ва 9 да), «МОСКВА» (эрталаб соат 10, 11.30 ва кундуз соат 1 да).

Нишонли атом — «СПУТНИК» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Шер ҳамлага ҳозирланмоқда; Сеними шошмайтур! (5 серия) **ва Жосуслик эҳтирослари** — «КЎКЧА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 2, 5 ва кеч соат 8 да).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

БИЛАСИЗМИ?

✦ Бу йил газеталарда кроссворд берила бошлаганига 60 йил бўлади. Дастлабки кроссворд «Нью-Йорк уролд»да босилиб чиққан. Бу янгиликнинг автори инглиз Артур Винн бўлиб негадир унинг ихтироси замондошларига ёқинқирамади. Кроссворд американликларда пайдо бўлгач Англияда унга қизиқиш ошди. Қарийб бир йил ўтгач Англияда ўнлаб ҳаваскорлар клуби пайдо бўлди.

✦ Бир неча йилдан сўнг вергульнинг 500 йиллиги нишонланади. Дастлаб бу тиниш белгисини венециялик Магбаачи Альд Мануңций қўллаган.

✦ Лондондаги нашриётлардан бири ўзи учун 12 йилга мўлжалланган программа тузди. Бу муддат ичида нашриёт Европа мамлакатларида Гутенберг замонидан то бизнинг кунларгача бўлган муддатда чиққан жами китоблар каталогини тузмоқчи. Каталог жуда майда ҳарфда ёзилган ҳар бири 700 варақли 610 томдан иборат бўлади.

ФОКУСЧИ ОЛИМ

Дрезденлик физик, профессор Герберт Пауфлер оптика соҳасидаги ихтиролари билан ҳамкасблари ўртасида машҳур. Унинг илмий ихтиролари жуда кўп Европа мамлакатларига тарқалган. Бироқ профессорнинг энг севган машғулоти нима эканини ҳамма ҳам билавермаса керак.

ГДРда Пауфлер «Фокусчи» номини ҳам олган... Чунки олим бўш вақтларида цирк артистлари учун турли трюклар ўйлаб топади. У иллюзионистлар учун радиоэлектроника, механика, химия ва оптика воситасида оригинал аппаратуралар ясаб беради. Масалан: «сеҳрли» изотопланган тахтача ёрдамида қутича ичига беркитилган секундомернинг рақамларини «кўриш» мумкин. У ясаган алюминий кўзойнакли «илон» карта тахламидан сиз «ўйлаган» картани олиб беради.

Олим коллекцияси орасида учадиган қўғирчоқлар гапирадиган жониворлар бор. Профессорнинг ўзи ҳам тез-тез циркда чиқиб томоша кўрсатиб туради.

ЭНГ ҚАДИМИЙ ШАХМАТЛАР

Шахматнинг асл ватани Ҳиндистон дейди бир тадқиқотчи. Йўқ, дейди бошқаси, шахматнинг ватани Хитой; баъзилар эса Мисрни тан олади. Бу тортишув ҳамон ҳал этилган эмас. Агар бирор тарихчи бизнинг кунларда шахмат тарихи тўғрисида китоб ёзмоқчи бўлса, у албатта, шахматнинг ватани Жанубий Ўзбекистонда деган бўлур эди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси Галина Пугаченкова раҳбарлигидаги Тошкент санъатшунослик институти экспедицияси Сурхондарё областининг Далварзинтепа шаҳарчасида Кушон давлати даврига тааллуқли қазиш ишлари ўтказаётганда фил суягидан ясалган иккита шахмат донаси топилди. Доналарнинг бири баландлиги 2,4 сантиметр.

Шу пайтгача фанга маълум бўлган шахмат мелоднинг олтинчи асрига мансуб бўлса, Ўзбекистонда топилган шахмат иккинчи асрга мансубдир.

72 ЁШЛИ ЎҚУВЧИ

Грециянинг Солуне шаҳридаги бир гимназиянинг ўқитувчилари Димитрос Христодул исмли «ўқувчи» ҳақида жуда илиқ гапларни айтишади. У физкультурадан ташқари ҳамма фанлардан яхши ўзлаштирар экан.

Дмитриос Христодул пенсияга чиққач, 72 ёшида ўзининг билим доирасини кенгайтиришга қарор берди, деб хабар қилади Рейтер агентлиги. Бу ўқувчи икки -уч йилдан сўнг гимназияни битириб университетга кириб ўқиш режасини тузиб қўйган.

СОХТА ПУЛЛАР

Номаълум киши Ғарбий Германия полициясига қўшнисиникида кечаси билан кичик босмахона ишлаб ўйқу бермаслигидан шикоят қилди. «Сохта пуллар ясашармикин», деди у тусмоллаб.

Полициячилар ишонмай кулди, лекин ҳар эҳтимолга кўра текширишга қарор берди. Ўн икки кун давомида босмахона кузатилди. Ниҳоят полиция патрули бояги уйдан бевақт чиқиб кетаётган автомашинани тўхтатди. Машина юкхонасидан 135 минг сохта америка доллари чиқди. Босмахона тинтув қилинганда яна йигирма ва эллик доллар қийматга эга бўлган 1 миллион 800 минг дона қоғоз банкнот топилди. Текширувдан маълум бўлишича босмахона эгасининг 25 ёшли ўғли бошлиқ группа шуғулланар экан. Полиция маълумотига қараганда бундай катта миқдорда пул ясаш Ғарбий Германияда ҳалигача кўрилмаган ҳолдир.

«Известия—ТАСС»

тўпловчи

Ш. ҚОСИМОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриёти босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 02257. ИНДЕКС 64697. № В—1688.